

ER WORDT "GEBOKST" TE GENT!
PROEVE VAN MONDELINGE GESCHIEDENIS
VAN DE GENTSE SPORTSCÈNE

ALEXIS DE CLERCQ

Er wordt "geboekt" te Gent!

BEGIN OM
2.30 U

Under de Reglementen van
K. B. B. B.
Van België Beke Boks Bond

GROOTE MEETING met K.O. SPECIALISTEN
Zondag - 1 Juni - Sinksen
GENTSCHEN WINTERVELODROM-PARK

EEN PROGRAMMA DAT HEELEMAAL IN HET TEEKEN STAAT VAN SENSATIE: DE K.O. - SPECIALISTEN EN HARDSTE KLOPPERS VAN HET LAND VAST AANGEWORVEN.

Over 3x10 min. - zwaar gewicht

Al. Gerard (Flandria B. C. Oostende) tegen **Jean Simon** (Leik)

Zanetti (Italiaan-Charleroi) tegen **Robesyn** (Flandria B. C. Oostende)

Over 10x2 min. - halfzwaar gewicht.

Conrad (Excelsior B. C. Gent) tegen **Karel Maes** (Izegem)

Deruyter (Mechelen) tegen **Everaert** (Flandria B. C. Oostende)

Over 10x2 min. - weltergewicht.

Wittewrongel (Excelsior B. C. Gent) tegen **Fr. Selhorst** (Antwerpen)

Twee liefhebberskampen over 4x2 min. als inleiding.

Seamyn (Excelsior B. C. Gent) tegen **Hübroecht** (Flandria B. C. Oostende)

Erpelinck (Excelsior B. C. Gent) tegen **Zeebroeck** (Flandria B. C. Oostende)

**KAREL SYS
OP DEN RING**

KAMPIOEN VAN BELGIE ALLER GEWICHTEN en die op 4 Juni aanstaande zijn levenskamp met GUSTAAF ROTH levert, zal zich door zijn manager en oefenmeester Théo Vanhaverbeke een onderhoud laten afnemen over zijn training, forme en kansen met het oog op zijn wedstrijd tegen Roth.

Echte Volksinkomrijzen: Op het middendein: Ring A 30 fr. - Ring B 20 fr. Omheining: 10 fr. On alle zitplaats 5 fr.

ER WORDT "GEBOKST" TE GENT!

PROEVE VAN MONDELINGE GESCHIEDENIS VAN DE GENTSE SPORTSCÈNE

ALEXIS DE CLERCQ

VERANTWOORDING

Tijdens mijn stageperiode in het MIAT werkte ik onder leiding van museumdirecteur René De Herdt, aan een project van mondelinge geschiedenis. Meer bepaald over de sportbeoefening in het Gentse.

Opgegroeid in een milieu dat eng verbonden is met sportmiddens en zélf actief in enkele sportclubs ging ik alvast voldoende voorbereid naar de respondent.

Mijn enige ervaring wat betreft interviewtechnieken bestond uit een aantal vraaggesprekken gevoerd ter afhandeling van mijn licentiaatsverhandeling *Geld, brood en spelen; financiële en sociale aspecten van de voetbalsport in Nederland*.

Na doorname van de literatuur ter zake, koos ik, me onder meer steunend op de ervaring opgedaan bij het project *Hun werk, hun leven* waarbij de levensomstandigheden van de textielarbeiders werden

onderzocht, voor een open, los gestructureerd interview. Deze manier van werken liep vaak uit op een onderhoud dat vele uren duurde.

Door het korte tijdsbestek was het onmogelijk een reeks interviews te verkrijgen die alle sporttakken omvatten. Daarom beperkte ik me tot een paar representatieve informanten dat hun eigen kijk konden geven.

Ik ben me dus bewust van de onvolledigheid van mijn keuze. Slechts vier sporttakken het is te zeggen: voetbal, basketbal, wielrennen en boksen, iedere keer met twee geïnterviewden per tak, kwamen aan bod.

De keuze van deze sporttakken werden bepaald door hun betekenis en door persoonlijke interesse. Zo was geen voorstudie noodzakelijk.

Als toemaatje werd nog een interview uit de zwemsport toegevoegd.

De respondenten werden toevallig geko-

zen uit een beperkte lijst van nog in leven zijnde ex-sportvedetten. Er waren immers enkele belangrijke figuren reeds overleden of niet meer in staat hun gedachten op een duidelijke manier te formuleren.

Toch kon ik enkele representatieve personen aan het woord laten die binnen hun sporttak een enorme bijdrage hebben geleverd tot de ontwikkeling ervan. Bovendien hadden ze een klare kijk op de gestelde vragen.

Naast het feit dat de betrokken persoon hetzij een bijdrage heeft geleverd tot de ontwikkeling van zijn sporttak, hetzij tot topprestaties is gekomen, was de ouderdom van de respondent de enige vereiste specificatie. Gezocht werd naar 65-plussers. De enige uitzondering betreft een 58-jarige dame omdat zo iemand van het andere geslacht aan bod kon komen. De gemiddelde leeftijd bedroeg 71 jaar.

De interviews werden afgenomen in de maanden oktober en november 1982 en januari 1983.

Het opzet bleef beperkt tot het verkrijgen van ruime informatie over de uitoefening van een aantal sporttakken in het Gentse in de eerste helft van de 20ste eeuw en over de infrastructuur en wat er nog van overblijft.

INTERVIEWTECHNIKEN

Het interviewschema zag er als volgt uit:

1. Bekendmaking van de ondervrager en van de opdrachtgevende instelling

2. Voorstelling van het project en specifiek doel van het gesprek

3. Grote gespreksthemas, te weten:

- levensomstandigheden en arbeidssituatie

- sportieve aspecten

- sportinfrastructuur

in het Gentse

- financiële facetten

Het interview zélf behelst de volgende vragen:

a. identiteitsfactoren, levensomstandigheden en arbeidssituatie:

- naam, geboorteplaats, geboortedatum, beroep van de ouders, milieu, gezinssamenstelling, niveau van het genoten onderwijs, burgerlijke stand, beroep, woonplaats en zo meer

b. Sportieve aspecten:
- belangrijke clubs in het Gentse, geschiedenis, plaats van Gent in de hiërarchie van de sporttak, persoonlijke aanleiding tot de sport, vrouw in deze sporttak, dopinggebruik, kledij, training, resultaten en zo meer

c. Sportinfrastructuur in het Gentse:

- waar beoefende men deze sporten, in welke gebouwen, in welke accommodatie wat blijft er nog van over, hoe was de publieke belangstelling en zo meer

d. Financiële aspecten:

- wat verdiende men met sport, vergelijking met het arbeidsinkomen, voorwaarden van toetreding tot de beroepssport, sociale voorzieningen, verzeeringen, verplaatsingen, materiaal, wat deed men na de actieve carrière en zo meer.

VASTSTELLINGEN

De vragen werden iedere keer aangepast volgens de betreffende sporttak en inspeland op de persoon in kwestie. Steeds werd de nadruk gelegd op het 'waarom' van een bepaald gebeuren, wat de respondenten zich niet altijd meer konden herinneren. Hun geheugen liet hen daarbij vaak in de steek.

Ook werden foto's, krantenartikels en andere documentatie opgevraagd.

De vaststellingen kunnen in drie categorieën ingedeeld worden:

1. Vaststellingen betreffende de methode
2. Algemene vaststellingen
3. Vaststellingen betreffende de sport.

1. Vaststellingen betreffende de methode

- weinig of geen vrees van de respondenten voor de recorder 'die alles opnam'. Wél werden nog bepaalde 'onthullingen' na het stopzetten van de cassette gedaan. Enkel wanneer het zich om de financiële aspecten handelde gedroegen de meeste zich wantrouwig.

- ze praatten graag over het verleden en hun herinneringen en waren blij wanneer, om bepaalde verduidelijkingen te verkrijgen, een tweede samenkomst noodzakelijk was.

- als positief ervoer ik dat er geregeld zijsprongen gemaakt werden en kon ingespeeld worden op de door de geïnterviewde vertelde anekdote.

- negatief beschouw ik dat in veel gevallen de echtgenoot of echtgenote bij het interview aanwezig was. Deze mengde zich soms al te nadrukkelijk in het gesprek. Antwoordde soms zélf op de gestelde vragen waardoor de nadruk naar hem of haar dreigde te verschuiven. Bovendien praatten de respondenten meestal op basis van de huidige

toestand, zodat elementen uit het verleden soms minder aan bod kwamen.

Niettemin beschouw ik mijn eerste confrontatie met de techniek en de praktijk van de mondelinge geschiedenis als een geslaagd experiment.

2. Algemene vaststellingen

- zeven respondenten kwamen uit een arbeidersgezin. Hun moeder werkte mee om financieel rond te komen of bleef thuis als er veel kinderen waren. Twee komen uit de Franssprekende gegoeide burgerij. Het zijn, toevallig of niet, de beide basketbalspelers. Eén van hen omschrijft de basketbalsport als "een spel voor intellectuelen".

Feit is dat men toen al speelde met wat men in basketbalkringen 'genummerde spelschema's' noemt. Aanvallen worden opgebouwd volgens vooraf aangeleerde schema's waarbij iedere speler een bepaalde opdracht heeft uit te voeren. Dit vergt niet alleen veel training maar ook een zekere intelligentie.

- de vaders van vijf respondenten werkten, meestal slechts tijdelijk, in de Gentse textielsector. Drie informanten waren zelf tijdelijk werkzaam in een textiel fabriek. Loonverschil, hoe miniem ook, was meestal de oorzaak van de werkverandering, zowel bij de respondenten als bij hun ouders.

- slechts basketbalspeler Gustaaf Arschodt beëindigde het middelbaar onderwijs en deed zelfs universitaire studies voor lichamelijke opvoeding. Hij komt dan ook uit een sociaal vrij elitair milieu.

Sommigen volgden een of twee jaar middelbaar onderwijs. Tussen elf en zestien jaar gingen ze werken. Dat werd toen als vanzelfsprekend beschouwd. Kinderen van arbeiders studeerden niet verder, meestal wegens gebrek aan financiële middelen. Dit was onder meer te wijten aan de vaak té grote gezinnen waaruit de respondenten stamden en de financiële lasten die daaruit voortvloeiden.

- sommige ouders waren niet zo gelukkig dat hun zoon aan sport deed. Ze vreesden dat kwetsuren hun kind zou beletten 'geld in het bakje' te brengen. De moeder van Honoré Martens wierp een enkele maal zijn voetbalschoenen in de beek om hem te beletten nog verder te spelen.

3. Vaststellingen betreffende de sport

- men is trots, dank zij de sport toch nog 'iets' in de samenleving betekend te hebben.

- al de vrije tijd werd besteed aan hun geliefkoosde sport, van een andere vorm van vrijetijdsbesteding was geen sprake. Vier respondenten waren zogenaamde 'sportidealisten'. Na hun werkuren besteedden ze enorm veel energie en tijd aan de verdere

uitbouw van hun sport zonder er iets aan te verdienen. Deze idealisten behoren jammer genoeg tot een uitstervend ras. Bokser Etienne Goublomme zegt: "Had ik elke dag twee uur overgewerkt, dan had ik nu enkele huizen staan". Opvallend is dat zij die er het minst aan verdienden er dikwijls, na hun actieve carrière nog het meest voor over hebben. De beide voetballers die hun talent toch goed verzilverd hadden, tonen nog weinig interesse en respect voor de sport die hen toeliet een zekere status op te bouwen. Wielrenner Alfred Hamerlinck daarentegen zegt: "De wielersport heeft mij alles gegeven en het zou ondankbaar zijn van mij die ooit de rug toe te keren".

- men staat aarzelend tegenover het probleem 'doping' en beweert zélf nooit iets genomen te hebben. Etienne Goublomme werd zelfs boos omdat ik er ook maar aan dacht dat hij ooit iets geslikt zou hebben. Af en toe heeft men vage vermoedens over het eventuele gebruik ervan door de tegenstanders, maar men durft er zich niet over uit te spreken. De respondenten gaven mij echter de indruk er meer over te weten dan zij er werkelijk over vertelden.

- de voetbalsport stond één stap voor op de andere sporttakken onder andere op het

vlak van de sociale voorzieningen, verzekeringen, uitwedstrijden, materiaal, uitrusting en accommodatie. Alles was veel beter geregeld en de Belgische Voetbalbond was degelijk gestructureerd.

- boksen, basketbal en zelfs wielrennen werden in het begin der tachtiger jaren toen deze interviews werden afgenomen, geconfronteerd met een daling van het aantal beoefenaars: volgens de respondenten heeft de jeugd het te gemakkelijk. Alles werd hen op een serveerblaadje aangeboden.

- enkel de voetballers en wielrenners konden er iets aan verdienen, onvoldoende echter om uitsluitend van deze inkomsten te leven. Bijkomend werk was absoluut noodzakelijk. Wél geraakte een sportbeoefenaar, dankzij zijn naambekendheid gemakkelijker aan een betrekking. Honoré Martens bijvoorbeeld leerde zijn slagersstiel door tijdens zijn voetbal carrière in een slagerij van een Gantoise-supporter te mogen werken.

- drie informanten zijn gedurende hun sportcarrière min of meer blessurevrij gebleven. Wielrenner Oscar Daemers moest door een valpartij zijn loopbaan op amper 23-jarige leeftijd beëindigen. De vier anderen hebben blessures opgelopen maar moesten hun sportieve prestaties slechts tijdelijk onder-

breken. Wel klagen de meesten over een gebrekkige medische opleiding en een weinig adequate behandeling van blessures. Oscar Daemers werd na zijn valpartij in Sint-Etienne in een plaatselijk ziekenhuis behandeld voor een spierscheuring. Bij thuiskomst bleek dat hij een dijbeenbreuk had opgelopen. Hij draagt nog een orthopedische schoen van 6,5 cm.

- tenslotte nog

enkele vaststellingen die me als fervent voetballiefhebber getroffen hebben: * al in 1935 gebeurde het dat voorzitters van voetbalclubs of andere mecenasen spelers aankochten, betaalden en eventueel opnieuw verkochten. En dat voor eigen rekening zonder de clubkas aan te spreken. De club kon over de speler beschikken en betaalde hem zoals de andere spelers, enkel de wedstrijdpremie.

TWEE AFFICHES UIT HET EINDE VAN HET INTERBELLUM VOOR TWEE DESTIJD'S ZEER POPULAIRE SPORTEN: BOKSEN (1938, P.2) EN VOETBAL (1939, BOVEN)
 (verzameling Stadsarchief Gent)

* aangekochte spelers genoten ook toen reeds voordelen die van jongs af aangesloten spelers niet verkregen zoals contractuele overeenkomsten, werkaanbiedingen en zo meer.

* na de tweede wereldoorlog had Gantoise dankzij de grote volkstoeloop en de ermee gepaarde opbrengsten beslist evenveel financiële mogelijkheden als de andere topclubs. Ook toen al was de club niet vooruitziend genoeg waardoor nooit de échte top gehaald werd.

Over de sportinfrastructuur in het Gentse, evenwel een belangrijk element in het project, valt moeilijk een algemene beschouwing te geven. Daarvoor verwijst ik naar de respectievelijke interviews waarin dit onderwerp iedere keer uitvoerig wordt behandeld.

De vrouw was enkel in de basketbalsport waar damescompetities georganiseerd werden daadwerkelijk aanwezig.

Voor de rest beperkte haar rol zich tot de was en het onderhoud van de sportkledij van haar echtgenoot, en tot het dulden van zijn uithuisigheid door zijn sportieve activiteiten.

Wielervedstrijden voor

dames werden soms ingericht als attractie vóór de kermiswedstrijden. En het gebeurde al eens dat een uitstekend rijdende vrouw achteraf een man bleek te zijn...

Na deze eerste interessante kennismaking met de mondelinge geschiedenis beschouw ik haar als een onmisbare aanvulling tot de heemkunde en de geschiedenis van onze industriële maatschappij.

Door de onnoembaar grote schatten aan mondeling geregistreerd bronnenmateriaal niet te laten voorbijgaan brengt de mondelinge geschiedenis een grote terreinverruiming tot stand. De mondelinge bron leert facetten kennen en accenten leggen die ofwel onvoldoende, ofwel verhuld, verdraaid of helemaal niet in geschreven documenten te vinden zijn.

Ze mag volgens mij niet als exclusief beschouwd worden. Niet alleen is ze zélf een aanvulling van bestaande bronnen, ook dient de verkregen informatie gecontroleerd en eventueel aangevuld te worden.

Ik hoop alvast met mijn weliswaar beperkt onderzoeksobject op dit terrein een bijdrage geleverd te hebben.

INTERVIEWS

GUSTAAF ARSCHODT
°16/04/1909 te Gent
+19/12/1994 te Gent

Levensomstandigheden en arbeidssituatie

Zijn ouders leefden aan het Nijverheidsplein (nu, Neuseplein).

Vader, medestichter van de liberale mutualiteit De Ware Broederliefde, was *chef de quai* - katoencontroleur aan de dokken - voor de Amerikaanse maatschappij Robertson.

Die transporteerde katoen naar onder meer België en verkocht het in de Gentse haven aan de katoenbarons. Moeder was huisvrouw. Gustaaf verkeerde niet in de kringen die hem voorbestemde later sportman te worden. Hij volgde het lager onderwijs in de Sassestraat aan de Muide. Omdat de school in de eerste wereldoorlog door de Duitsers bezet was werden de lessen in de Vorkstraat gegeven.

RESERVEPLOEG BASKETBALCLUB HADES (HERKENBAAR AAN DE H OP DE SPORTKLEDIJ). KAMPIOEN RESERVES 1943-1944. FOTO GENOMEN OP DE BINNENKOER VAN HET KONINLIJK ATHENEUM GENT-CENTRUM
(verzameling Arschodt)

DAMES- EN HERENPLOEG VAN AMICALE, SAMEN VERENIGD (CA. 1942). FOTO GENOMEN OP HET DESIRÉ CNUDDEPLEIN, HET LATERE STORYPLEIN. STAANDE, 2DE VAN RECHTS GUSTAAF ARSCHODT, 4DE VAN RECHTS MARIETTE VAN LAREBEKE, ZIJN LATERE ECHTGENOTE. 3DE VAN LINKS MAGGIE VAN GEERT. GEHURKT, 3DE VAN RECHTS CARLOS VAN ONDERBERGEN DIE LATER MET MAGGIE VAN GEERT HUWDE.

(verzameling Arschodt)

Gustaaf was een goede leerling en besloot naar een 'betalende school' te gaan. Het lager onderwijs was nog gratis.

De meeste van zijn klasgenoten stopten hun studies na het lager onderwijs om te gaan werken.

Gustaaf niet en volgde het middelbaar onderwijs achtereenvolgens in het Laurentinstituut (Onderstraat), de Normaalschool (Ledeganckstraat) en het Atheneum (Ottogracht).

In 1926 vatte hij zijn universitaire studies aan. Het HILO, het Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding, toen nog het *Institut Supérieur d'Education Physique*, was geannexeerd aan de Faculteit van Geneeskunde.

Het eerste jaar werden de lessen nog in het Frans gegeven. Nadien trad de vernederlandsing progressief in. Zo werd de cursus *Analyse de mouvement* de cursus Bewegingsleer. De in 1932 doorgevoerde vernederlandsing zou er trouwens aanvankelijk ook maar één op papier zijn.

Arschodt zélf gaf aan bepaalde klassen van het Atheneum-Ottogracht nog turnles in het Frans (1935-1936)...

Na met grote vrucht zijn studies beëindigd te hebben, doctoreerde Gustaaf, hoofdzakelijk om een hogere beginwedge te krijgen. Als leraar in het atheneum was dat toen 24.000 in plaats van 18.000 frank per jaar!

In 1932 begonnen als

surveillant aan het Atheneum in Aalst werd hij er zes maanden later aangesteld als leraar lichamelijke opvoeding. In 1935 werd hij vast benoemd in het Atheneum van Gent. Sinds 1946-1947 was hij leraar aan de Rijkshogere Technische school op de Lindelei.

De accommodatie in de scholen liet veel te wensen over. In zijn gehele loopbaan heeft hij bijna nooit in een 'deftige' turnzaal les kunnen geven. Enkel aan de universiteit in Brussel, de ASUB of *Association Sportive de l'Université de Bruxelles* waar hij van 1936 tot 1939 les gaf, had hij een degelijke infrastructuur ter beschikking.

Hij gaf zijn lessen gekleed in trainingspak. Veel van zijn collega's beschouwden hem daardoor als 'minderwaardig' (ook het interview gaf Gustaaf in trainingspak).

Nog steeds wordt in veel scholen de sport niet als volwaardig beschouwd.

Sinds 1941 huurt hij een huis aan de Coupure, waarin hij een turnzaal inrichtte.

Zijn droom - een eigen turnzaal - was meteen verwezenlijkt.

Sportieve aspecten

Basketbal is zo'n negentig jaar - in circa 1890 - in de Verenigde Staten ontstaan. Uitvinder was de universiteitsprofessor Naismith. Men speelde in de colleges met *peach-baskets*, manden waarin perziken werden getransporteerd, die aan de muur werden

opgehangen. De Amerikaanse invloed ligt aan de basis van het ontstaan, de groei en de populariteit van de Europese en Belgische basketbalsport. De kracht van de Amerikaanse basketbal is nog steeds dat kinderen het van jongs af aan op school spelen. In België zijn het vooral de clubs die de initiatieven moeten nemen. Deze blijven echter dikwijls in gebreke.

Arschodt's kennismaking met basketbal dateert uit 1928 toen hij bij de universitaire spelen, de Universiade in Darmstadt, als student lichamelijke opvoeding met de Belgische nationale waterpoloploeg aanwezig was. In België wist men niet beter dat basketbal, samen met korfbal een 'meisjes-sport' was en werd als dusdanig niet voor vol beschouwd.

Na de indrukwekkende prestaties van de Amerikanen op de Universiade van 1932 waar een basketbalde-monstratie werd gegeven tussen Amerika en Litauwen, begon men in te zien dat deze sport toch wel iets anders was.

Er kwam een aantal pioniers dat ook in België basketbal op niveau wensten te brengen. Onder hen Gustaaf Arschodt. In Aalst, waar hij als leraar werkte, liet hij op de Grote Markt een basketbalterrein aanleggen. De 'baskets' werden opgehangen aan twee stijlen die in

potten geplaatst werden en in de grond geschoven.

Zodra overgeplaatst naar Gent slaagde hij erin, door interventie van de vader van één van zijn leerlingen, een basketbalterrein van gestampte aarde ter beschikking te krijgen. Dat lag op de speelplaats van een school in de Congostraat die de stad Gent niet meer gebruikte en had afgestaan aan het Atheneum. Omdat men op de Ottogracht met plaatsgebrek had te kampen gingen er de lessen van het eerste jaar middelbaar onderwijs (nu kapperschool) door. Zo werd in Gent iets 'basketbal-achtigs' geschapen.

Een groep vrienden speelde basketbal op de speelplaats van een katholieke school ergens in Ledeberg. Ze speelden onder de naam Excelsior naar een café op de Brusselsesteenweg in Ledeberg waar ook de Excelsior Boxing Club gevestigd was. Het spel zelf leek veeleer op korfbal dan op basketbal. Dit experiment slaagde (nog) niet en de club hield op te bestaan. In 1936 werd Hellas als eerste Gentse club opgericht door de Vrienden van oud-leerlingen van het Atheneum. Men speelde meestal in het Coliseum op de Kuiperskaai. Frank De Cuyper die een paar jaar naar Amerika uitgeweken was en dus zeer vroeg kennis maakte met het 'echte'

basketbal, was er oefenmeester. Hij was de ideale man om de spelers op gepaste wijze te begeleiden. Frank De Cuyper lag mee aan de basis van de ontwikkeling van het Gentse basketbal. Zijn naam loot er als een rode draad doorheen. De naam Hellas werd gekozen omdat de meeste stichters en spelers de Grieks-Latijnse afdeling hadden gevolgd.

Dokter Georges Tournoy werd eerste voorzitter. Net als Arschodt was hij lid van de Gentse Zwemvereniging. Veel waterpolospelers voelden zich tot het basketbal aangetrokken. Beide sporten vereisen een enorme manuele balbehandeling.

Ook 'paatje' De Neve was medestichter. Men noemde hem 'patje' omdat hij reeds in de tweede klas van het middelbaar een baard droeg.

Roger de Neve mag beschouwd worden als één der pioniers van de basketbalsport. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog werd hij voorzitter van Hellas en secretaris van het Provinciaal Bestuur Oost-Vlaanderen. Na de oorlog maakte hij deel uit van het Centraal Comité van de Belgische Basketbalbond.

Al vlug volgde een reactie: de gebroeders Boes richtten Hades op¹.

De club speelde op de binnenplaats van het vroegere Museum voor Volkskunde in de Lange

Steenstraat waar vader Boes één van de directeurs was. Maar ook op de binnenkoer van het Stadsarchief in de Abrahamstraat. In 1940 werd in de - veel te kleine - turnzaal van het Atheneum een basketbalterrein aangelegd. De vrije donderdagnamiddagen leidde De Cuyper er de trainingen met als doel de studenten voor deze sport te interesseren en hen de echte *fundamentals* aan te leren. In deze periode ontstond basketbalclub Etoile op de Brusselsesteenweg in Gentbrugge, rechtover het stadion van Gantoise. Tijdens de oorlogsjaren werd de toenmalige tennisclub geconfronteerd met een gebrek aan tennisballen. Het rubber, nodig om ze te fabriceren, werd door de Duitsers in beslag genomen.

Een aantal spelers en bestuursleden besloten dan maar basketbal te spelen en stichtten een eigen ploeg. Daaruit ontstond nadien *l'Amicale de l'Etoile*, kortweg *Amicale* genoemd, waarvan Gustaaf voorzitter was en die net als Hellas in het Coliseum speelde. Uit deze splitsing mag men geen vijandschap afleiden. Men stichtte zo veel mogelijk clubs om een competitie te kunnen organiseren². Met nog een paar andere clubs werd in 1943 de Gentse Federatie van Basketbalkringen gesticht dat later het Provinciaal Comité Oost-Vlaanderen werd. Arschodt was tot 1946 voorzitter, het jaar dat

hij overstapte naar het Centraal Comité van de Belgische Basketbalbond.

Een achttal Gentse clubs betwistten elkaar in onderlinge competitie. Er werd meestal in openlucht gespeeld. De ringen en het net van de 'baskets' maakte men zelf. De doorsnede van de ring (45 cm) voldeed niet steeds aan de reglementaire eisen. In Antwerpen deed zich op hetzelfde moment een analoge ontwikkeling voor. De belangrijkste clubs waren Antwerpse en vooral Zaziko.

Brussel, waar de beweging iets vroeger op gang was gekomen, stond aan de top met zijn clubs Royal IV (van *l'Ecole Municipale 4*), Union Brussel en Semailles.

Wallonië, dat op basketbalvlak lange tijd een achterstand kende op Brussel en Vlaanderen had, naast enkele ploegen uit Charleroi, Standard (Luik) als vaandeldrager. Voetbal en vooral motorsport waren er de grote attractiepolen. De nabijheid van grote motorfabrieken zoals FN en SAROLEA (Société Anonyme...) zal er wellicht niet vreemd aan geweest zijn. Pas na de Tweede Wereldoorlog kwam het basketbal er aan zijn trekken. Veel later, in circa 1960, stond Standard, hoofdzakelijk dankzij het aantrekken van Vlaamse spelers (confer verder: René Aerts) zelf een periode aan de top van de Belgische basketbal. De inmiddels in het

leven geroepen propagandacommissie organiseerde een wedstrijd te Poperinge om er de basketbalsport te propageren. Door de oorlogsjaren en de daarmee gepaard gaande moeilijke verplaatsingen was het een hele bedoening. De trip duurde drie dagen (een dag heenreis per trein, een dag wedstrijden en een dag terugreis per trein) maar bleek een groot succes gezien er daar iets later een kern van basketballers gevormd werd. Hellas was de eerste Gentse ploeg die deelnam aan de nationale competitie in 1950. Er waren toen twee nationale afdelingen. De club met zijn internationalen Georges Baert, Hubert Lampo, René Steurbaut en André Vermeulen, behoorde tot de top van het Belgische basketbal. Enkel Lampo werd door Hellas zélf opgeleid. De anderen kwamen van basketbalclub Riva, in 1941 opgericht door de oud-leerlingen van de Normaalschool in de Ledeganckstraat. Ze speelden hun wedstrijden op het Désiré Cnuddeplein, het latere Henry Storyplein, en trokken enkele daar spelende korfbalspelers aan, onder andere Steurbaut. Na één jaar voerde men een naamswijziging door en Tempo werd de beste club van de stad. Na de opslorping door Hellas behoorde laatstgenoemde tot de top van het Belgische basketbal. Ook Hades speelde nationaal. De Amicale,

waarvoor Gustaaf twaalf jaar speelde - aanvankelijk in de eerste, tweede en zelfs derde ploeg - bleef steeds op provinciaal niveau hangen.

Gustaaf was ook gedurende zeven jaar coach van het vrouwen-team van Amicale. Hij werd er opgevolgd door Carlos Van Onderbergen (echtgenoot Maggie Van Geert) die in 1984 nog altijd deze functie bekleedde. Basketbal werd door

veel dames beoefend. Er zijn immers weinig fysieke contacten en wat betreft manuele balbehandeling vindt de man in de vrouw zijn gelijke. Enkel de snelheid van uitvoering ligt wat lager bij de dames. Veel verloofden of vrouwen van spelers voelden zich tot de basketbalsport aange-trokken. Opmerkelijk is het aantal 'basketbalhu-welijken', onder andere Carlos Van Onderber-gen (Amicale) met Maggie Van Geert

(Amicale), Roger en Suzanne De Wever (beide van de Culturele Vriendenkring CVK), André Vermeulen (Helles) met Agnes Meiresonne (Etoile), Georges Baert (Hellas), wiens vrouw eveneens bij Hellas speelde, Kamiel De Pelsemaeker met Andrée Poelman (beiden van Amicale), Hubert Lampo (Hellas) en Lizy Soudeyns (Etoile). Vanaf 1943 werden dames-competities georganiseerd.

Sport ontstond (later het BLOSO: Bestuur van Lichamelijke Opvoeding, Sport en Openluchtlevens). Het saldo werd door de Belgische Basketbal-bond betaald. Arschoot heeft veel uitwedstrij-den pro deo gedaan. Veel werd door hem uit eigen zak betaald. Het was ondenkbaar dat men een financiële tegemoetkoming zou krijgen. Er werd er niet eens om gevraagd.

Infrastructuur in het Gentse

Van stimulerende middelen was in zijn tijd nog geen sprake. Men 'slikte' veeleer in sport-takken met veel geauto-matiseerde bewegingen (wielrennen, atletiek). Doping wordt meestal al minder gebruikt in ploegsporten. Wanneer één speler in een ploeg iets 'neemt' zal dit de ploeg in zijn geheel weinig opbrengen. Alle spelers van een ploeg dergelijke middelen te laten nemen, blijkt meestal een onhaalbare kaart.

De verplaatsingen met de Belgische ploeg waarvan Arschoot begeleider was, werden voor 60% gesubsidi- eerd door de vierde afdeling van het Minis- terie van Volksgezond- heid waaruit later het NILOS of Nederlands Instituut voor Lichame- lijke Opvoeding en

Naast de reeds hoger vermelde openlucht basketbalterreinen (speelplaats Kongo- straat, speelplaats Atheneum Ottogracht, (oud) Museum voor Volkskunde, binnenkoer Abrahamstraat) slaag- de de Gentse Federatie er in, met medewerking van stadsfunctionaris- sen, een aantal zalen ter beschikking te krijgen, meestal over- dekte speelplaatsen van onderwijsinrichtin- gen:

- Sint-Pietersnieuw- straat, rechtover druk- kerij Vooruit
- Drongensesteenweg, waar nu de school voor paramedische beroe- pen is
- een danszaal boven het gemeentehuis van Ledeborg, waar tot na de Tweede Wereldoor- log gespeeld werd. Het waren niet ver- warmde zalen.

WEDSTRIJD ETOILE-AMICALE TIJDENS DE OORLOGSJAREN (CA 1943) OP HET TERREINTJE MET GESTAMPTE AARDE VAN DE DAMESPLOEG WE-FIVE IN GENTBRUGGE, WAAR AMICALE EEN PAAR THUISWEDSTRIJDEN BETWISTTE. NUMMER 11 IS MARIA VAN LAREBEKE, DE LATERE ECHTGENOTE VAN GUSTAAF ARSCHODT
(verzameling Arschoot)

VRIJDAGMARKT CA. 1948-1949. WEDSTRIJD ETOILE (THUISPLOEG IN BLEKE UITRUSTING, NUMMER 4 MAGGIE VAN GEERT). DE GENTSE 'DERBY'S' TROKKEN MEER VOLK DAN EEN ANDERE, 'GEWONE' WEDSTRIJD. ER WAREN ZO'N 40 À 50 TOESCHOUWERS. DE TOEGANG WAS GRATIS.
(verzameling Arschoot)

Er was ook weinig plaats voor het publiek. Veel volk kwam toen echter nog niet kijken (af en toe 100 à 200 toeschouwers). De ploeg CVK (Culturele Vriendenkring) speelde zijn wedstrijden in Sint-Amandsberg op het domein van een dancing op de Land Van Waaslaan.

Bovendien stonden een aantal speelpleinen van de Stad gratis ter beschikking van de basketbalclubs:

- Jan Yoensplein in de Dracoenstraat
- Kindervreugde in de Wasstraat aan de Dampoort
- Désiré Cnuddeplein, het latere Henry Storyplein.

Het *Chalet du Sud* in het Zuidpark dat uitgebraat werd door de Engelsman Chapman, telde vier tennisterreinen. Eén ervan werd tot basketbalveld omgevormd. De verschillende Gentse ploegen konden er trainen.

In zijn beginperiode lokte Hellas in het toch overdekte Coliseum niet veel volk. Aan vijf frank per ingangsticket boekte men geen grote ontvangsten. Bedoeling was echter in de eerste plaats de mensen voor die 'nieuwe' sport te interesseren. Later, tijdens Hellas' glorieperiode, noteerde men een bevredigender opkomst.

Bij de Wereldtentoon-

stelling van 1958 werd in de velodroom van 't Kuipke in het Sportpaleis van Gent een grootscheeps internationaal toernooi georganiseerd. Naast de kampioenen van Rusland, Polen en een Amerikaanse ploeg, nam ook Hellas er aan deel. De organisatoren ontvingen 300.000 frank subsidie. Elke stad die geen expositie op de wereldtentoonstelling had kreeg een bepaald bedrag toegewezen.

De wedstrijden werden bijgewoond door 3.000 a 4.000 toeschouwers.

Vergeleken met voetbal en wielrennen heeft basketbal nooit de grote massa gelokt. Bijna iedereen heeft wel eens gevoetbald. Het is immers niet moeilijk te leren, de spelregels zijn vrij eenvoudig waardoor het als recreatiesport voor iedereen toegankelijk is. Basketbal daarentegen is ingewikkelder. Het vereist niet alleen een grote technische vaardigheid, ook de spelregels zijn vrij gecompliceerd. Arschodt beschouwt het als een 'sport voor intellectuelen'. Veel toeschouwers snappen nog steeds niet wat de juiste betekenis is van bijvoorbeeld 'marcher' of 'drie-seconden-regel'. Als eerste ploeg in het Gentse speelde Hellas met 'nummers'. Aanval-

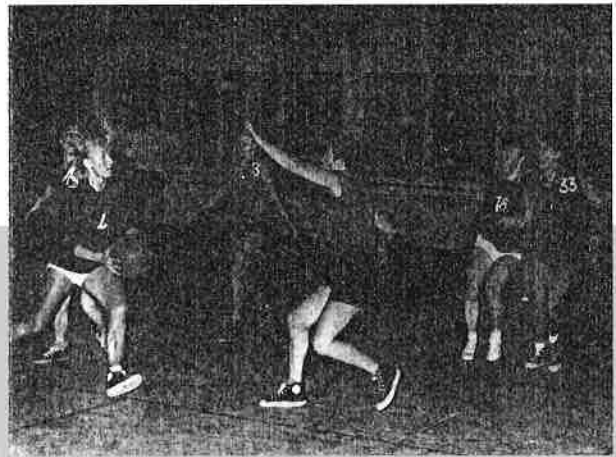
len werden opgebouwd volgens aangeleerde schema's, waarbij iedere speler een bepaalde opdracht heeft uit te voeren en elk schema krijgt een nummer toegewezen.

Financieel

Als basketbalspeler heeft Arschodt nooit één frank verdiend. Het duurde lang vooraleer met basketbalspelen daadwerkelijk geld kon verdiend worden. Deze sporttak werd lang als amateursport beschouwd en als dusda-

nig gesubsidieerd door het NILOS. Verplaatsingskosten werden wel vergoed (zie hoger). De fulltime administratie van de Belgische Basketbalbond werd door het NILOS betaald.

Pas in 1960 noteerde men de eerste betaalde transfer: René Aerts verliet Antwerpen voor Standard en de overgangsvergoeding, zo'n 100.000 frank, was een publiek geheim. Sindsdien evolueerde basketbal in versneld tempo naar professio-

BOVEN: WEDSTRIJD AMICALE-STARS ZELE IN HET COLISEUM ('STAR' WAS EEN MATRASSENFABRIEK TE ZELE), MAGGIE VAN GEERT AAN DE BAL

(verzameling Van Geert)

ONDER: WEDSTRIJD AMICALE-ETOILE OP HET TOENMALIGE THUISVELD VAN ETOILE BESLIST, IN 1956 IN DE ABRAHAMSTRAAT ACHTER HET STADSARCHIEF. MAGGIE VAN GEERT AAN DE BAL

(verzameling Van Geert)

nalisme. Niettemin is het aantal Belgische beroeps- basketbalspelers zeer miniem. Het is hoogstens een interessante bijverdiens- te. Enkel de Amerikanen zijn échte professionals. Ze worden meestal overbetaald, wat de club in financiële moeilijkheden brengt. Vermoedelijk zal vóór 1960 ook wel hier en daar 'iets onder de tafel' uitbetaald zijn maar men durfde er bijna niet over te spreken, uit vrees voor sancties vanwege het NILOS. De basketbalbond stond oogluikend één en ander toe en bovendien kon niets bewezen worden.

In 1964 diende Arschodt zijn ontslag in bij de Belgische Basketbalbond, waar hij sinds 1946 lid was van het Centraal Comité en later voorzitter van de technische commissie. Hij kon zich niet verzoenen met de beslissing twee buitenlanders, Amerikanen, per ploeg te laten aantreden, een definitieve stap naar de professionalisering. Gustaaf vreesde dat doordat de eigen jeugd geen kans meer zou krijgen, wat in zijn ogen de ondergang van de basketbalsport zou betekenen. Achteraf gezien kan gezegd worden dat via de invoer van de Amerikaanse spelers het spel snel gemoder- niseerd geraakte en het niveau hoger werd. De Belgische ploeg daarentegen, die vroeger tot de top vijf van Europa behoorde, stelt volgens Arschodt op het ogenblik van de

afname van de inter- views in 1984, niks meer voor: er waren te weinig Belgische spelers met talent. Sinds zijn ontslag is hij nooit meer naar een wedstrijd gaan kijken - "Mijn beslissingen zijn steeds radicaal". Hij stak al zijn enthousias- me en energie in voetbalclub Gantoise waarbij hij zich onder- tussen had laten aansluiten. Hij verrichtte er prachtig werk. In 1964 won Gantoise voor de enige keer in zijn geschiede- nis de Beker van België. Zeven van de elf spelers werden door hem opgeleid.

Slotbeschouwingen

Als student en later beroepshalve heeft Gustaaf Arschodt de meest diverse sporttak- ken beoefend: zwem- men, waterpolo, roeien, atletiek, voetbal, bas- ketbal, zelfs schermen en polsstokspringen. Omdat het zwembad Tolhuis in de onmiddel- lijke omgeving van de ouderlijke woning lag, was hij er dagelijks te vinden. Zo werd hij een echte waterrat. Tijdens de Eerste Wereldoor- log zwom hij regelmatig van het Rabot naar huis. Op amper 14-jarige leeftijd werd hij lid van de eerste ploeg van GZV, de Gentse Zwem- vereniging, dat haar wedstrijden in het zwembad Tolhuis betwistte. In totaal speelde hij 23 jaar in de hoogste afdeling van de nationale waterpolo- sport. Het zwemmen is de basis van zijn sportcar-

rière geweest. Via deze sport kwam hij op de Universiade te Darm- stadt terecht, waar hij het basketbal ontdekte. Sindsdien heeft hij zich keihard ingezet om ook in België de basketbal- sport op een hoger niveau te brengen. Met het verdwijnen van diegenen die een bepaalde club opricht- ten, verdwenen ook de meeste van die clubs. Wanneer Gustaaf lid werd van het centraal Comité van de Bel- gische Basketbalbond in 1946 en zich aldus minder om zijn club Amicale kon bekomme- ren, verzeilde de mannenploeg stilaan in de anonimiteit, om later, rond 1958, voorgoed te verdwijnen.

De vrouwenafdeling bestond nog in 1984, het ogenblik van de afname van de inter- views. De meeste dames wisten blijkbaar beter hun streng te trekken, wat zonder twijfel te danken is aan de enorme toewijding van Carlos van Onder- bergen. Enkel de damesafdelin- gen van Etoile, White Star, Amicale en de herenploeg van Hellas waren in 1984 nog actief. Gelukkig zijn er ondertussen veel nieuwe clubs bijgekome- nen. De basketbalsport heeft veel te danken aan lui zoals Gustaaf Arschodt.

Marguerite (MAGGIE)
VAN GEERT

° 26/01/1924 te Oudergem
afgeschreven naar
Blankenberge op 23/04/
1966

Levensomstandigheden
en arbeiderssituatie

Zij is de jongste van vier dochters. Haar vader had een motorfabriek Rush in Oudergem. Later werkte vader in opdracht van het leger voor ARCA, *Ateliers de Réparation des Char- rois de l'Armée*, voor de reparatie en het onder- houd van legerauto's en -motoren. Het gezin verhuisde voor zes maand naar Montpellier in Frankrijk.

Na hun terugkeer te Elsene werd vader door de Duitser opgeëist en in het HKP, het *Heres Kraftfahr Park* te Gent ondergebracht. Alle garages van de stad stonden onder toezicht van het HKP. Ze be- woonden toen een appartement op de Groot-Brittanniëlaan.

Maggie zou er tot haar huwelijk blijven. De motorsport was vaders grote hobby. Hij werd in 1924 Europees kampioen snelheid op de baan en won talrijke medailles en trofeeën. Maggies drie oudere zusters hebben nooit aan sport gedaan, het interesseerde hen niet. Maggie volgde lagere school in Oudergem. Haar middelbaar onderwijs dat ze ook in Oudergem startte en verder zette in Elsene, werd door de oorlog onderbroken. Ze studeerde niet verder en leefde tot haar huwelijk op kosten van haar ouders. Wél wilde ze aan de Brusselse school *Arts et Métiers* lessen volgen in teke- nen of dansen. Maar haar ouders weigerden omdat het in hun ogen een 'slecht' milieu was. Wanneer ze naar Gent kwam sprak Maggie

nog geen woord Nederlands. Haar Franstalig accent is nu nog duidelijk hoorbaar.

In 1945 huwde ze Carlos Van Onderbergen die ze had leren kennen in het Coliseum tijdens het rolschaatsen. Het echtpaar ging in de Phoenixstraat in Gent wonen, boven de textielwinkel van Carlos, De Eiffeltoren. Het was een familiezaak in kledij, textiel en bonneterie die reeds in de 19de eeuw opgericht werd in circa 1890. De zaak ging over van vader op zoon.

Gelegen in de nabijheid van de textielfabrieken Grote en Kleine Lys, genoot de zaak een grote bekendheid. Toen de Grote Lys in 1956 haar deuren sloot daalde het omzetcijfer van De Eiffeltoren aanzienlijk. Rond 1968 werd de zaak gesloten. Ze verhuisden naar de Brakelstraat in Sint-Martens-Latem en Carlos werd vertegenwoordiger in textielwaren. Na een vijfjarig verblijf in Latem betrokken ze het zomerverblijf van Carlos' ouders in Blankenberge. Ze woonden er nog bij de afname van het interview in 1984.

Beiden hielden zielsveel van de kust en de badstad Blankenberge. Magie werkte als receptioniste in het Sint-Bavo-instituut dat ze via de basketbalsport leerde kennen (confer verder). Ze gaf er basketbaltrainingen. Carlos liet zijn inmiddels steeds moeizamer wordende job van vertegenwoordiger voor wat het was en werd

secretaris van de directie van Sint-Bavo. Hij was inmiddels met brugpensioen. Beiden danken hun laatste betrekking aan de basketbalsport. Hun enige dochter sloot zich eveneens aan bij de basketbalclub Amicale. Moeder en dochter speelden nog samen in de eerste ploeg. Voor zover ze zich weet te herinneren moet dit de eerste keer geweest zijn dat een dergelijk feit zich in de Gentse basketbalwereld voordeed.

Sportieve aspecten

In het Brusselse beoefende Maggie haar lievelingssport: ijschaatsen. Vermits er in Gent geen ijspiste was schakelde ze over naar het rolschaatsen dat toen, net als het boksen op donderdag, catch en basketbal op zondag, en hockey in het Coliseum kon beoefend worden.

Met White Star, de rolschaatsclub van het Coliseum, werd ze in het seizoen 1943-1944 kampioene van België. Bovendien behaalde ze met Lelette Renard, dochter van de eigenaar van het Coliseum, het kampioenschap van België Kunstschaatsen in 1944.

In het Coliseum ontmoette ze Carlos Van Onderbergen. Hij kwam er rolschaatsen, maar vooral basketbalspelen. Na zich in 1942 aangesloten te hebben bij Carlos' club Etoile, liet ze enkele jaren later het rolschaatsen vallen voor de basketbalsport. Toen de Amerikanen in 1945 het Coliseum voor

(LINKS) WEDSTRIJD MET ENKELE PUNTEN VERSCHIL GEWONNEN DOOR FRANKRIJK IN 1951.

(BOVEN) MIDDENPAGINA MET DE HANDTEKENINGEN VAN DE SPELERS
(verzameling Van Geert)

(LINKS) 'DE OPLETTENDE BLONDE MARGUERITE VAN GEERT DRIBBELT EN DE ROBUSTE YOEGOSLAVISCHE PRELEVIC ZAL ER NIET IN SLAGEN HAAR TE STOPPEN'.

(krantenfoto 1953, verzameling Van Geert)

(MIDDEN) 'SCHITTERENDE HOUDING VAN DE GENTSE SPEELSTER VAN GEERT'

(krantenfoto 1954, verzameling Van Geert)

(ONDER) DE BELGISCHE DAMESPLOEG DIE EEN SCHITTERENDE OVERWINNING TEGEN DE FRANSEN AFDWONG (RECHTONDER: VAN GEERT).

(krantenfoto 1955, verzameling Van Geert)

zich opeisten, werd er nog enkel gebasketbald, wat het definitieve einde betekende van de schaatsactiviteiten aldaar.

Een reeds lang smeulend conflict - sommigen bij Etoile vonden dat Gustaaf Arschodt zich te veel met andere clubs en ploegen inliet - lag aan de basis van de splitsing Etoile-Amicale. Men koos de naam 'Amicale' naar de bekende Brusselse club *Amicale Bruxelles* waartegen geregeld vriendenwedstrijden gespeeld werden. Gustaaf Arschodt werd voorzitter. De splitsing gebeurde blijkbaar niet op zo'n vriendschappelijke wijze als Arschodt liet uitschijnen.

Carlos Van Onderbergen, en dus ook Maggie Van Geert, vergezelden Gustaaf naar Amicale. Onder diens leiding werd een damesploeg opgericht. De damesploeg van Amicale bestond, in tegenstelling tot de herenploeg, nog in 1984 (zie verder). Dat is voor een groot deel aan Maggie en Carlos te danken.

Andere damesploegen in het Gentse waren:

- Koyak, op een terrein ergens aan de Leie
- Iduna, hoofdzakelijk bestaande uit leraren van het officieel onderwijs.

Via interventie van Gustaaf Arschodt konden ze in de zaal van een stadsschool in de Sint-Pietersnieuwstraat, rechtover de drukkerij Vooruit, hun wedstrijden betwisten.
- We-five op een terreintje van gestampde

aarde in Gentbrugge, ongeveer op de plaats waar nu het sportterrein Driebeek gelegen is. Het werd later de damesclub Hellas die door Etoile overgenomen werd.

- Etoile, gesticht uit een tennisclub te Gentbrugge (confer interview met Gustaaf Arschodt). Men speelde in de Sint-Pietersnieuwstraat en Drongensesteenweg, in 1984 de school voor paramedische beroepen.

Na de Tweede Wereldoorlog mochten deze zalen niet meer voor basketbal gebruikt worden waardoor de leden van Etoile zelf een terrein aanlegden aan de Koningin Fabiolalaan, ongeveer rechtover het Olympiadeplein. Ook dat voldeed niet en men trok naar de Vrijdagmarkt.

- White Star, de damesploeg van CVK, de Culturele Vriendenkring die een terrein had op de Land van Waaslaan in Sint-Amandsberg.

- Amicale, die begon op de Drongensesteenweg. Na een periode in de zaal boven het gemeentehuis in Ledeborg gespeeld te hebben, vonden ze een thuishaven in het Coliseum. Tijdens de oorlogsjaren week de ploeg uit naar de Sneppebrug, waar men zelf een eigen terrein aanlegde.

Begin de jaren 1980 waren in de damesploegen van White Star, Amicale, Etoile en het nadien gestichte Gentson, de speelsters van het officieel Gents Onderwijs actief.

White Star speelde zijn wedstrijden in sporthal Driebeek in Gentbrugge, Amicale en Etoile in Bourgoyen te Mariakerke, Gentson in een zaal van de stadsschool aan de Neermeerskaai.

Voor de Gentse clubs is het steeds een zoeken en tasten geweest om over een degelijke accommodatie te beschikken.

Veel clubs zijn verdwenen door fusies, zeg maar opsorping. Het succes van het huidige Hellas Gent dankt de club aan het verdwijnen van de belangrijkste concurrenten. Hellas nam al zijn concurrenten over via fusies waardoor het een waardig vaandeldrager van de stad werd. Eén top basketbalploeg in Gent blijkt veel leefbaarder te zijn dan twee concurrenten.

Amicale heeft nooit met een andere ploeg willen fuseren omdat zodoende een ploeg ophield te bestaan, wat voor de sport op zichzelf niet interessant is.

Via Gustaaf Arschodt, leraar lichamelijke opvoeding aan het Atheneum in de Otto-gracht, sloten veel leerlingen van het Atheneum zich aan bij de herenploeg van Amicale. De damesploeg rekruteerde haar speelsters hoofdzakelijk uit het Sint-Bavo-instituut. Later ontstond zelfs een daadwerkelijke samenwerking.

Sinds de afschaffing van de zaterdag sport op school in circa 1970 gebeurden de trainingen van Amicale in het Sint-Bavo-instituut. Het damesbasketbal

heeft nooit een groot publiek aangesproken. Dit was, en is nog steeds zo in de meeste damessporten die blijkbaar niet 'aux sérieux' genomen worden.

De nationale damesploeg waarvan Maggi negen maal lid was, betekende toen nog iets. Ze herinnerde zich een vriendschappelijke interland België-Joegoslavië in de velodroom te Gent dat weliswaar verloren werd, maar de grote massa naar de piste lokte. Zoiets zou in 1984 ondenkbaar zijn. Het niveau was aanzienlijk gedaald. Maggi vond dat de jeugd te weinig wilskracht en karakter toonde.

Daling van het niveau bracht automatisch ook een vermindering van de publieke belangstelling mee. Ook in de pers had het basketbal aan belangstelling verloren.

Ruimtes, vroeger voor basketbal voorbehouden, werden begin de jaren 1980 aan andere 'nieuwe' sporttakken besteed zoals volleybal en tennis. Brussel met zijn clubs Atlante en Anderlecht stond aan de top van het damesbasketbal. Etoile veroverde na de oorlog éénmaal het kampioenschap van België maar voor de rest werd de suprematie van de Brusselse clubs vrijwel niet aangetast. Tot haar vijftigste speelde Maggi in de eerste ploeg.

Op 35-jarige leeftijd zette ze, na 98 selecties, een punt achter haar internationale loopbaan.

Achteraf bleek dat ze zeker nog enkele jaartjes had kunnen doorgaan.

In 1960 ontving ze de trofee van Sportverdienste van de stad Gent, een onderscheiding die zelden een vrouw te beurt viel. Naast Maggi van Geert was ook Lizy Soudeyns van Etoile een Gentse speelster van internationaal niveau. Niet toevallig was haar echtgenoot, Hubert Lampo een hoog geprezen basketbal-speler.

Stimulerende middelen werden, voor zo ver ze meende te weten, in België niet gebruikt. Ze herinnert zich wel dat de Italiaanse nationale ploeg in bepaalde wedstrijden een denderende start nam om nadien als een kaartenhuisje in elkaar te

storten. Ook in tweede helft deed zich hetzelfde verschijnsel voor. Hiermee is natuurlijk niets bewezen. Het feit dat deze ploeg over en een verzorger beschikte die ook actief was in de wielrennerij, waar men toch wel iets meer gewoon was, roept niettemin bepaalde vragen op.

De beide belangrijkste damesclubs Etoile en Amicale, opgericht tijdens de oorlogsjaren, kregen Franstalige benamingen als reactie op de Vlaamsgezinde kant van de bevolking die eerder naar de Duitsers overhelde. Later werden ze 'vernerlandst'. Etoile werd Stars en Amicale liet de 'e' vallen...

Financieel

Maggi en Carlos hebben nooit iets

verdiend aan hun basketbalactiviteiten. De damesafdeling van Amicale weigerde speelsters te betalen. Eén van de oorzaken van de ondergang van de herenafdeling was het feit dat de club jonge, talentvolle spelers van andere Gentse clubs aantrok om een ploeg op de been te brengen die kon meedingen naar de kampioenstitel. De club ging echter in 1958 ten onder aan de financiële eisen van de spelers. Beiden waren in 1984 nog actief bij Amicale zonder er evenwel iets aan te verdienen. Ze behoren tot de helaas al te kleine groep sportidealisten...

Wat de heren betreft mag gezegd worden dat betalingen - althans op kleine schaal en aan een bepaald aantal (top)spelers - steeds

bestaan hebben. Zo verkregen leden van de Belgische Olympische die in 1948 deelnamen aan de Olympische Spelen in Londen, een '*manque à gagner*' als compensatie voor werkdagenverlet of verplaatsingskosten. Het gros van de basketbalspelers echter beoefende de sport als hobby. Het professionalisme ontstond pas veel later, in de jaren zestig, met de invoering van de Amerikanen die rijkelijk vergoed werden. Ook de Belgische spelers eisten toen en kregen geld voor hun prestaties. Men kan ze niet als échte professionals beschouwen, de meesten onder hen hadden nog een dagtaak. Basketbal was hooguit een graag meegenomen bijverdienste. De introductie van Amerikanen verhoogde wél de spektakelwaarde en dus ook het aantal toeschouwers.

MAART 1960 KREEG MAGGIE VAN GEERT DE TROFEE VAN SPORTVERDIENSTE VAN DE STAD GENT VOOR HAAR SPORTCARRIÈRE TUSSEN 1947 EN 1959 (krantenbericht, verzameling Van Geert)

GENTSE TROFEE VOOR SPORTVERDIENSTE werd zondagmorgen in het stadhuis door de h. burgemeester Em. Claeys overhandigd aan Margriet Van Geert, basketinternationalle. — (Deja)

De Trofee voor sportverdienste van de stad Gent aan Mevrouw Margriet VAN GEERT

Gisterenavond vergaderde de jury van de Trofee voor Sportverdienste van de stad Gent onder voorzitterschap van de h. burgemeester Claeys, omringd van de h. schepenen Crutde en de leden van het comité.

Mevrouw Margriet Van Geert, van Amicale Basket Club Gent, werd tot laureate uitgeroepen met 6 punten vóór Hermine Verhaeven, van de Kon. Gentse Zwemvereniging, die 5 punten toegewezen kreeg.

43 selecties

Mevrouw Van Geert is niet alleen met de Gentse maar ook met de nationale basketbalsport verbonden. Sedert 1947 speelt ze onafgebroken in de eerste ploeg van haar club alsmede in de selectieve formaties van Gent en Vlaanderen. In 1949 deed zij haar intrede in de nationale ploeg en bleef er veel diensten. Zij heeft in totaal 43 selecties op haar naam en werd in 1959 beloond met de «Prijz van de Sportspanning». Ze behaalde bovendien het diploma van nationale trainer.

De huldiging van de laureate van de Trofee voor Sportverdienste van de stad Gent zal op zondag 6 maart te 10 u. op het Gents stadhuis plaats hebben.

Door de inbreng van Vlaams talent hebben de Waalse clubs hun achterstand weggewerkt. De belangrijkste Waalse clubs hadden nog steeds een groot aantal Vlaamse spelers of speelsters in dienst. Maggi kreeg verschillende kansen om naar andere 'grotere' clubs over te stappen zoals Atlante van Brussel, Antwerpse of Standard. Financieel had ze het echter niet nodig en ze bezat een te grote clubliefde. Nog altijd beschouwde ze Atlante zowat als haar tweede kind.

ETIENNE GOUBLomme
 °23/12/1922
 te Geraardsbergen
 +1/7/1993 te Gent
Levensomstandigheden
 Vader was orgelmaker bij de firma Hooghuis, een bekende zaak in de streek van Geraardsbergen. Soms treft men op kermiscarrouzels nog oude orgels van Hooghuis aan. Moeder was huisvrouw. Door de crisis en de verminderde populariteit van het orgel werd vader werkloos. Hij trad in dienst bij de inmiddels verdwenen zijdefabriek Belgalia aan de Waterstraat in Sint-Amandsberg. In 1932 verhuisde de familie naar de Hogeweg, eveneens in Sint-Amandsberg. Etienne huwde in 1936 met Estère Dossche. Ze kregen twee dochters en één zoon.

Die bokste eveneens maar was nooit actief in competitie, maar is nog altijd geboeid door de bokssport. Hij was secretaris van de afdeling Vlaanderen en voorzitter van de beroepscommissie van de Koninklijke Belgische Boksbond of KBBB. Na hun huwelijk woonden ze aanvankelijk bij Estère's vader in, wiens echtgenote overleden was. Toen dit huis, wegens een te hoge vochtigheidsgraad afgekeurd werd kwamen ze in de Zalmstraat terecht. Tijdens de Tweede Wereldoorlog keerde Goublomme terug naar Geraardsbergen waar hij op voorspraak van zijn neef die commissaris was, als politieagent aan de slag kon. Daardoor hoefde hij niet

naar Duitsland te vertrekken. Sinds 1947 verbleven ze door toedoen van zijn vrouw, terug in de Arteveldestad in de Karel de Stoutestraat. In 1982 verlieten ze die woonst voor een sociale woning in de Désiré Mercierlaan te Gentbrugge.

Arbeidssituatie

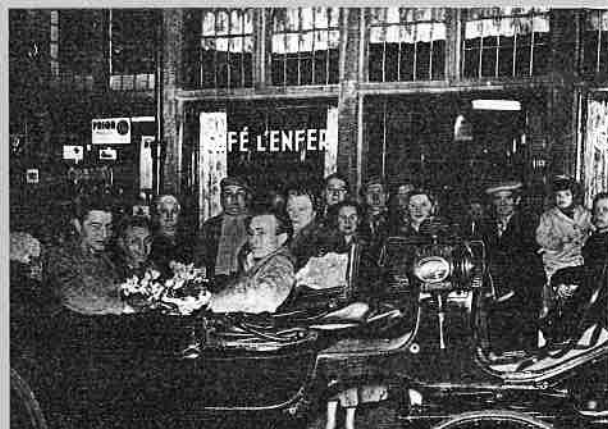
Na het lager onderwijs liep hij nog een paar jaar school aan het Sint-Jozefinstituut te Geraardsbergen. Gezien het geringe inkomen van zijn ouders begon hij op 16-jarige leeftijd in de meubelmakerij Den Dender waar zijn oom administrateur was. Hij zou er één jaar blijven en tien frank per uur verdienen. Vóór hij als politieman in dienst trad in

Geraardsbergen, werkte Etienne drie jaar in een meubelzaak aan de Place Fontinas te Brussel en ongeveer negen jaar in de zijdefabriek Belgalia waar ook zijn vader werkte. Na zijn terugkomst te Gent, werkte hij opnieuw een tijdje in Belgalia alvorens een job te krijgen bij de Brusselse firma Tedesco. Tedesco monteerde houten barakken, voornamelijk in de zwaar door de oorlog gehavende Ardennen (La Roche, Vielsam). Ze trokken er meestal voor twee weken, soms tot twee maanden heen zonder naar huis te komen. De arbeiders moesten zelf hun potje koken en slapen in de barakken zelf of in de schuren van de boeren. Er werd zowel overdag, 's nachts als op zondag

LEON LIEVENS, ÉÉN DER MEEST BELOFTEVOLLE GENTSE PLUIMGEWICHTEN MET LANGERE RINGKENNIS, HIER MET TEGENSTREVER PODEVIJN (BRUSSEL) EINDE JAREN 1930
 (verzameling Goublomme)

DE GENTENAAR FRANS DE CONINCK, ALIAS 'CEUNINCKSKE'. BOKSTE LATER NOG OP DE KERMIS OM EEN FRANK MEER TE VERDIENEN. HIJ GING TEN ONDER AAN DE DRANK
 (verzameling Goublomme)

PATERSHOL, GENT. HULDIGING VAN 'PLUT' (CONSTANT DE CROOS), TWEDE VAN LINKS. KAMPIOENSCHAP VAN BELGIË AMATEURS IN CA. 1960. LINKS: ETIENNE GOUBLomme
 (verzameling Goublomme)

gewerkt. Ze werden per stuk betaald en verdienen schoon geld voor die tijd. Maar de verre verplaatsingen en de eenzaamheid van zijn vrouw dwongen hem naar iets anders uit te zien. Zo kwam hij in 1948 bij Ougrée-Marié van Cockerill te Luik terecht waar hij twee jaar bleef.

Na vier jaar Texaco Brussel, belandde Goublomme 'eindelijk' opnieuw te Gent waar hij als bouwvakker voor verschillende patroons werkte al naar gelang het loon en de bereidheid van zijn werkgever toe te geven aan Etienne's sportieve verplichtingen.

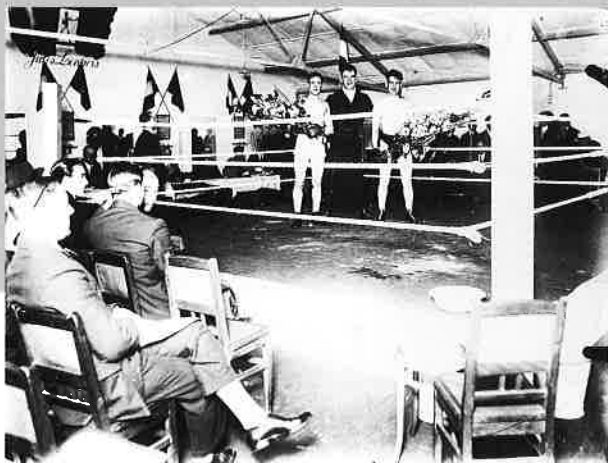

PETIT BIQUET (LUIK), KAMPIOEN VAN BELGIË VLIEGGEWICHT, WERD EVENEENS EUROPEES KAMPIOEN IN DE PERIODE 1928-1930

(verzameling Goublomme)

TYPISCH KADER VOOR EEN AMATEUR-BOKSWEDSTRIJD IN ÉÉN VAN DE 'RINGS' DIE GENT RIJK WAS (AAN DE MUUR EEN FOTO VAN JULES LENAERS, JAREN 1930

(Fonds Pieters, verzameling SAG)

In dienst van Maurice de Clercq uit Waarschoot viel hij op 11 november 1971 in het ziekenhuis Heilige Familie Groene Briel te Gent van een stelling. Hij kwetste zich aan de ruggengraat en de heupen en werd op 59-jarige leeftijd invalide verklaard.

Sportieve facetten

Om naar de Place Fontinas te gaan nam Etienne elke dag de trein vanuit Geraardsbergen. Via gesprekken met zijn medereizigers werd zijn boksinteresse aangewakkerd. Men sprak met laaiend enthousiasme over de grote bokswedstrijden

Tunney (Amerika) versus Dempsey (Amerika), Tunney versus Carpentier (Frankrijk) of Carpentier versus Dempsey. En ook de dagbladen stonden er vol van.

Toen op zekere dag een werkmakker zich aansloot bij een bokscub volgde Etienne diens voorbeeld.

Heimelijk hoopte hij er nog een frank bij te kunnen verdienen. Zo werd hij lid van de Brusselse bokscub Red Star, toen dé club van het land. Grote klassenamen zoals Gustaaf Roth en Henry Scillie van Antwerpen, Jacques Etienne van Brugge, De Roucq en Gustaaf Verdoodt van Brussel of de Genten-aar Medard Grégoire waren er aangesloten. Gustaaf Roth, Henry Scillie, Emiel Degand van Bergen, Petit Biquet van Luik en Pierre Charles van Charleroi werden Europees kampioen. Het betekende de glanstijd van de Belgische bokssport (1928-1929-1930).

Ook de Esquive Bruxelloise was een bekende bokscub.

In Gent had men onder meer:

- Gents Wonderland, aanvankelijk in de Begijnengracht, later verhuisd naar de Korenmarkt in het café Rotterdam van oud wielrenner Pier Vande Velde

- een club in café 't Hartje, Phoenixstraat
- Papegaai Boxing Club in Sint-Amandsberg
- Excelsior Boxing Club op de Brusselsesteenweg in Gent-Ledeberg

- Modern Boxing Club in café De Blauwe Duif in de Hoefijzerstraat te Ledeberg, later in de zaal Britannia in Hovenierstraat in Ledeberg

- Boxing Club l'Etoile in de Jozef II-straat. Excelsior en Modern smolten nadien samen, de andere bokscubs bestaan niet meer. In België stelt de bokssport die tijdens de oorlogsjaren een enorme populariteit genoot, niet veel meer voor. De jeugd betoont onvoldoende karakter voor zo'n keiharde sport waarmee bovendien niet veel te verdienen valt.

Etienne zelf nam, na zes trainingsweken reeds deel aan de nationale competitie voor nieuwelingen. Zodra 21 wilde hij overstappen naar de beroepssport. Zijn toekomstige echtgenote verzette zich daar tegen waardoor hij uit de bokswereld verdween. Zoveel jaar later liet hij zich gemakkelijk overhalen om de in Geraardsbergen gevestigde bokscub De Punch nieuw leven in te blazen. Op zijn dertigste ging hij zelfs opnieuw in de ring staan en won talrijke gevechten. Vanaf 1947 werd hij trainer bij Modern Boxing Club en meteen sloten alle jonge talenten zich bij deze vereniging aan. Excelsior, de andere grote Gentse club, moest met lede ogen toekijken hoe Etienne deze jongeren tot degelijke bokscub opleidde. In 1950 gebeurde het onvermijdelijke: de fusie

tot Excelsior Modern Boxing Club. EMBC vestigde zich in lokaal Britannia in de Hovenierstraat te Ledeburg, de vroegere thuishaven van Modern Boxing Club.

Reeds het eerste jaar kon men zeven kampioenen van Vlaanderen en drie kampioenen van België vieren. In 1955 telde de club zes kampioenen van België bij de liefhebbers en twee bij de professionals. Etienne ontving dat jaar de trofee van Sportverdienste van de Stad Gent en is daarmee de enige figuur uit de Gentse bokswereld die een dergelijke onderscheiding te beurt viel. Gent was in deze periode het Mekka van de Belgische bokswereld. Tussen 1955 en 1963 was Goublomme bovendien nog trainer van de Koninklijke Belgische Boksbond. In 1984 bestond EMBC nog en was ondergebracht in het sportcentrum Driebeek te Gentbrugge. Etienne Goublomme trainde er de jonge bokkers nog twee maal per week. Hij had een enorme wilskracht opgebracht om na zijn ongeval opnieuw de handschoenen aan te binden, en met succes! Sinds 1982 bezat Gent nog een tweede bokscub The Golden Gloves, gevestigd in sportcentrum Bourgoyen te Mariakerke.

Boksinfrastructuur in het Gentse

Naast de verschillende bokscubs met een eigen ring, was het Coliseum op de Kui-

perskaai hét centrum van de bokssport. Om de veertien dagen werden er op donderdagavond competitiewedstrijden gespeeld. Deze meetings waren zeer populair met gemiddeld 1.000 toeschouwers. De cafébazen - steeds fanatieke boksliefhebbers geweest - sloten de deuren en trokken naar het Coliseum dat bovendien goed gelegen was. De Kuiperskaai ligt niet alleen in het centrum van Gent maar was ook hét uitgangsoord van de stad.

Ook buiten het Gentse waren deze wedstrijden populair. Na verloop van tijd werd de donderdag in de bokswereld omgedoopt tot 'De Dag van Gent'. Een zitje op het 'kiekenskot' kostte 15 frank, de andere plaatsen 50 frank. Men kon de zaal ook huren aan 2000 frank per avond. Het gebouw werd echter zeer slecht onderhouden en het bleek niet langer mogelijk er nog de massa heen te lokken. Ook op het Goudenleeuwplein was er in die periode nog een bekende boksring. In Gent sprak men over 't Klein Casinootje' waar regelmatig competitiewedstrijden georganiseerd werden.

Financiële aspecten

Als liefhebber of nieuweling viel er met boksen niet veel te verdienen, zowat 25 frank per kamp en af en toe een das als overwinningspremie... De vijf Europese

kampioenen die België in de periode 1928-1930 rijk was, streken als beroepsbokser vermoedelijk 25.000 à 30.000 frank beurs op. Verschillende organisatoren stellen zich kandidaat voor een Belgisch of Europees kampioenschap. Hij die de hoogste beurs vooropzet, bijvoorbeeld 60.000 frank, krijgt de organisatie toegewezen. De titelhouder ontvangt 60 % van de beurs, 40 % gaat naar de *challenger*.

Meetings zonder kampioenstitels als inzet leverden een degelijk bokser ongeveer 10.000 frank op. Voor een matig bokser werd 250 frank uitgetrokken. Bokshandschoenen, *zakhandschoenen* en springkoorden moest de sportbeoefenaar zelf bekostigen.

Er bestonden nog geen sociale voorzieningen. Ongevallen tijdens de training, ook al waren die meestal niet zo ernstig, werden door de club vergoed. Onkosten voor kwetsuren opgelopen tijdens officiële wedstrijden, werden door de hulpkas van de Koninklijke Belgische Boksbond betaald. Minister Phillipart trok in 1962 ten strijde tegen de bokssport die hij minder gevaarlijk wenste te maken. Ook streefde hij ernaar de bokser meer zekerheid te verschaffen.

Etienne beweert dat, indien hij vanaf 1947 tot aan zijn ongeval elke dag twee uur had overgewerkt in plaats van te boksen, hij nu

eigenaar zou geweest zijn van twee of drie huizen. Hij heeft er echter geen spijt van, boksen staat nog altijd op de eerste plaats. Als monitor of trainer ontving hij nooit enige vergoeding. Bij de nationale ploeg kreeg hij in 1962 twee dollar per dag als onkostenvergoeding voor verplaatsing en overnachting. Zijn enige bron van inkomen is altijd zijn arbeidersloon geweest.

Hij zegt dat er in de bokssport, zelfs op topniveau, hoogst zelden 'geslikt' werd omdat het te gevaarlijk was.

Stimulerende middelen kunnen een bokser 'verdwazen', waardoor hij niet meer de reflex kan opbrengen om na het incasseren van enkele rake meppen op te geven. De belangrijkste eigenschap van een groot bokser is namelijk tijdig op te geven om aldus de verdere loopbaan niet in het gedrang te brengen. Boksen zou trouwens niet zo gevaarlijk zijn als op het op het eerste gezicht wel lijkt. Statistieken hierover bevestigen dit. Goublomme haalde daarvoor twee redenen aan:

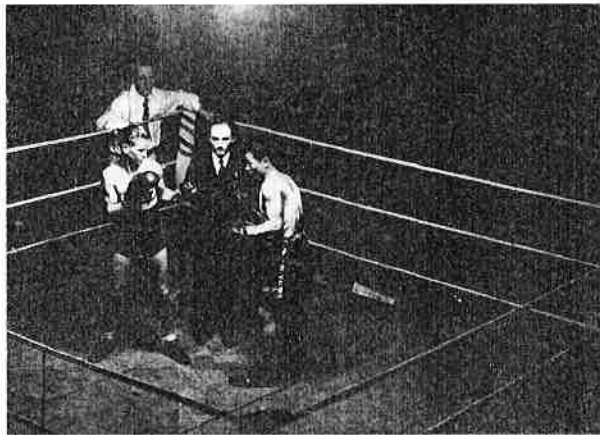
- een bokser neemt slechts aan meetings deel, wanneer hij de bokstechniek wel degelijk onder de knie heeft
- een goed bokser kan ontwijken en zo nodig incasseren. Wanneer een gevecht tijdig gestaakt wordt loopt men weinig risico...

**HENRY VAN GEERTRUY
ALS BOKSER VAN GENT-
WONDERLAND (1924)**
(verzameling Van Geertruy)

**BEELD GENOMEN
TIJDENS DE
BOKSMEETING
VLAANDEREN-US
ARMY IN SPORT
PALACE, HEILIGE
GEESTSTRAAT TE GENT**
(verzameling Van Geertruy)

HENRY VAN GEERTRUY

°14/01/1906 te Gent
+ 29/05/1994 te Gent
Levensomstandigheden
en arbeidssituatie

Woonde tot zijn huwelijk in de Vlotstraat te Gent, in een door de ouders gehuurd burgerhuis. Vader was timmerman in de 'Grasfabriek', de *Usines Cotonnières de Belgique* op de hoek van de Nieuwe Vaart en de Wiedauwkaai. Hij werd nadien melkhandelaar met een eigen ronde.

Moeder had de handen vol met haar vijf dochters en drie zonen.

Henry, de jongste van het gezin, deed als enige aan sport. Na zijn huwelijk met Rosalie Van Acker in 1933 woonde hij bij haar vader in. Dat was op de Oudenaardsesteenweg te Gent, rechtover de 'openluchtschool', nadien het Stedelijk Instituut voor Buitengewoon Secundair Onderwijs, het SIBSO.

Deze kleuterschool werd openluchtschool genoemd wegens haar ligging buiten de stad en omdat er een zeer grote speelplaats was waar de kinderen naar

hartelust konden stoeien.

Een jaar later verhuisden ze op aandringen van Rosalie naar de Zwijnaardsesteenweg. In 1984 woonde Henry boven de winkel door zijn zoon Roger uitgebaat. Rosalie verbleef in het Instituut Prinses Josephine Charlotte in Lembergen.

Henry ging naar de stadsschool in de Jozef II straat. Op dertienjarige leeftijd begon hij te werken. Hij wilde chauffeur worden maar zijn vader verbood het hem omdat hij te veel vuile werkjes zou moeten opknappen. Hij kreeg een opleiding tot smid en werkte anderhalf jaar bij een scheepswerf, buur en grote concurrent van scheepswerf De Roose in de Tuinwijkstraat te Ledeborg.

Toen vader met zijn eigen melkronde startte hielp Henry nog mee. Melkrondes werden door de stad Gent uitgestippeld en toegekend.

Zeven jaar lang, van 1925 tot 1932, was hij vrachtwagenchauffeur bij de Verenigde Melk-

handelaars, een maatschappij gevestigd op de Ekkergermelaan, nu Einde Were, die alle melkhandelaars van Gent verenigde. Ze konden zo grotere hoeveelheden bij de melkfabrieken opkopen en kortingen verkrijgen. Zowel te Kruishoutem als in Scheldewindeke (de namen van de beide melkfabrieken is hij vergeten) kocht men 4000 liter melk per dag in kannen van 40 liter. Door de onderlinge afgunst tussen de verschillende melkboeren ging de maatschappij na zeven jaar overkop en werd de Bond van de Melkhandelaars opgericht. Die vergaderde elke dinsdag in lokaal Astoria op de Korenmarkt en kwam ook op voor de belangen van de melkboeren die grote concurrentie ondervonden van de grote melkfabrieken. Na het failliet van de Verenigde Melkhandelaars begon Henry ook met een eigen ronde. Zowel vader als hijzelf deden hun ronde met paard en kar. Een paard kostte toen 4000 à 5000 frank!

Op de Zwijnaardsesteenweg hield zijn vrouw hun zuivelwinkel open terwijl Henry zijn ronde deed.

Tijdens de oorlogsjaren schoven dagelijks ellenlange rijen mensen aan voor de winkel. De 'Baudelohof', het stadslabo, stuurde controleurs de baan op om het vetgehalte (32°) van de melk na te gaan. Het teveel aan vet werd gebruikt om boter te maken. Was er te weinig vet in de melk, dan werd men bestraft. Henry werd één keer beboet met 4000 frank. Bij gebrek aan voldoende melk had hij ze wat 'aangelengd' met afgeroomde melk. Deze stadsdienst bepaald ook de rondes van de verschillende melkboeren. Toen hij de Vlotstraat verliet moest hij zijn klantenkring opgeven.

Het was de melkboeren ook verboden rauwe melk, melk rechtstreeks van de boer te kopen. Men mocht enkel flessenmelk verkopen. In 1965 werd Henry geopereerd wegens een maagzweer, waarna zijn zoon Roger de activiteiten overnam.

Henry zette nadien de werkzaamheden nog even verder. In 1968 trok hij zich definitief terug.

Sportieve facetten

Henry's interesse voor de bokssport werd gewekt door grote krantenartikels die met de regelmaat van de klok aan de boksssterren Carpentier, Tunney, of Dempsey gewijd werden. Ook vader was een fervent boksliefhebber waardoor er thuis veel over gepraat werd. Zijn ouders waren er echter niet voor te vinden dat zoonlief zelf zou boksen. Niettemin liet Henry zich, samen met nog twee vrienden, aansluiten bij de bokscub in de Oudburg. Het 'feest' ging echter niet door omdat de jongens, gezien hun leeftijd - ze waren amper 14 jaar oud - de toestemming van de ouders hoefden. Een paar maanden later liet hij zich zonder medeweten van zijn ouders, aansluiten bij een bokscub in de Haverstraat (de naam heeft hij vergeten). Omdat in die club slechts één goed bokser was zou hij niet lang blijven. Hij stapte over naar Boxing Club Etoile in de Jozef II straat. Er werden regelmatige 'boksfeesten' georganiseerd waaraan jonge elementen van diverse Gentse clubs deelnamen. Etoile werd echter verplicht de zaal te verlaten en hield op te bestaan. Zo kwam hij in 1924 terecht bij bokscub Gents Wonderland in de Begijnengracht. Later verhuisde de club

naar de Korenmarkt in café Rotterdam van ex-wielrenner Pier Vandevelde..

Pas op het moment dat Henry in 1924 zijn eerste officiële wedstrijd betwistte in de Casino op het Goudenleeuwplein, hebben zijn ouders geweten dat hij bokste. Als fervent boksliefhebber was vader immers naar de meeting getrokken en stelde er tot zijn grote verbazing vast dat één van de bokkers niemand minder was dan zijn eigen zoon. Henry verloor zijn eerste wedstrijd op punten. Vroeger werd er meer gebokst dan nu. Men hoopte zo nog iets bij te verdienen, wat echter zelden het geval was. Van Geertruy was vier jaar amateur. In 1925 werd hij in Luik kampioen van België bij de 'pluimgewichten', dat zijn bokkers van 57 tot en met 60 kilogram zwaar. In 1926 stapte hij over naar de beroepssport waar hij tot de categorie 'lichtgewichten' behoorde, 61 tot en met 63 kilogram zwaar, en liet zich bij Boxing Club Excelsior op de Brusselsesesteenweg te Ledeberg aansluiten. Deze club, geleid door oud-bokser Edmond Philips, was veel professioneler ingesteld. De overstap naar de beroepssport werd hem min of meer opgedrongen omdat hij bij de amateurs tot de absolute top van België behoorde en geen tegenstander meer vond. Als kampioen van België maakte hij veel

Europese uitstappen. Buitenlandse organisatoren verkozen immers om financiële redenen veeleer amateurs dan beroepsbokkers op hun meetings uit te nodigen. Van Geertruy bokste onder meer in Dene-marken, West-Duitsland, Tsjecho-Slowakije en Zwitserland. Als beroepsbokser werd hij één keer kampioen der beide Vlaanderen bij de lichtgewichten. De vergoedingen stonden meestal in de contracten vermeld. Bij het beëindigen van zijn contract met manager Edmond Philips sloot hij zich aan bij de Modern Boxing Club in de Blauwe Duif, Hoefijzerstraat in Ledeberg. Hij maakte er in 1950 de fusie mee tussen de twee grote bokscubs Excelsior en Modern tot Excelsior Modern Boxing Club. In Gent werden meetings georganiseerd in de volgende zalen:

- Liberty, in de Bagattenstraat, later de Volvo garage, was volgens Van Geertruy de beste zaal van Gent
- het inmiddels verdwenen Casinootje aan het Goudenleeuwplein
- Sport Palace in de Heilige Geeststraat nabij Sint-Baafs
- de Cirque, later garage Mahy, nu leeg, in de Lammerstraat (ibidem) werd zo genoemd omdat er regelmatig circusvoorstellingen plaats grepen
- het Coliseum op de Kuiperskaai (afgebroken!!!).

De bokssport was toen populairder dan vandaag. Vooral in Antwer-

pen, Luik en Brussel grepen grote meetings plaats. De grote doorbraak in Gent kwam er pas later, met de inrichting van Goublomme's Excelsior Modern Boxing Club in het Coliseum dat in de jaren vijftig het Mekka van de Gentse bokssport was. De accommodatie liet echter zeer te wensen over. De scheidsrechters waren toen veel voorzichtiger en grepen vlugger in waardoor zich minder ongevallen voordeden. Van Geertruy heeft nooit stimulerende middelen gebruikt: "Ik was er niet slim genoeg voor" zei hij. Over tegenspelers durft hij zich niet uit te spreken. Hij denkt dat het wel gebeurde maar heeft het nooit gezien en zwijgt er dus liever over.

Financiële aspecten

Bij de Verenigde Melkhandelaars verdiende Henry 375 frank per week. Zodra met zijn eigen ronde begonnen - maar nog thuis wonende - werd alles door zijn ouders geregeld. Na zijn huwelijk was het Rosalie die de stand van zaken bijhield zodat hij ook daarover weinig wist te vertellen. Een verkoop van 180 liter melk per dag volstond om rond te komen. Vermits hij de negende wijk had en die één van de dichtstbevolkte van de stad was, verkocht hij dikwijls 400 à 500 liter per dag. In 1956, vijftig jaar oud, liet hij zich inschrijven bij de ziekenkas Integriety in de Bagattenstraat.

Sindsdien was alles 'min of meer' in orde. Als liefhebber viel er in de bokssport weinig te verdienen. Hooguit 30 frank per overwinning of eventueel een medaille. In Kopenhagen, Denemarken kreeg hij voor de tweede plaats een soeplepel die hij dagelijks gebruikte. Als beroepsbokser sloot hij enkele contracten af van 3.000 tot 4.000 frank per meeting. Tijdens een gevecht te Doornik tegen de Europese kampioen Langlais uit Frankrijk in 1933, liep hij een duimbreek op, wat meteen het definitieve einde betekende van zijn bokscarrière.

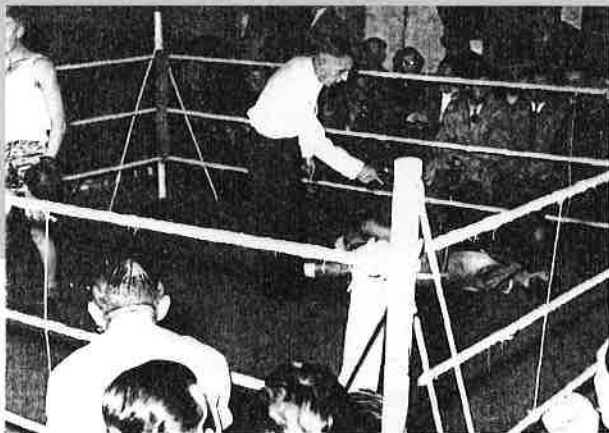
In zijn glorie-tijd bestond er nog niets wat betreft sociale voorzieningen. Ook de medische begeleiding stelde weinig voor. Massage en groene olie waren zowat de enige hulpmiddeltjes. Vanaf 1925 moest op elke meeting een dokter aanwezig zijn die betaald werd door de organiserende club. Diens taak beperkte zich echter tot het verlenen van de eerste hulp bij ongevallen. Verzekeringen bestonden nog niet. Van Geertruy vermoede dat de organisatoren veel geld verdienden op de rug van de bokkers. Deze laatsten kregen de klappen, de eerste-

genoemden gingen met het grootste deel van de koek lopen. Ze bepaalden zelf de prijzen, de contracten en zo verder. Hij kon deze, evenwel interessante, bewering niet staven. Via het boksen genoot hij van een grote naambekendheid die hem later goed van pas kwam in de zuivelwinkel en op zijn melkronde. Na zijn actieve loopbaan bokste hij op verzoek van organisator Etienne Goublomme nog enkele demonstratiewedstrijden en begeleidde hij gratis jonge bokkers van Excelsior Modern Boxing Club. Hij zou er niet voor betaald worden uit liefde voor 'zijn' bokssport en uit sympathie voor zijn vriend Goublomme. Een operatie in 1966 dwong hem alle activiteiten dienaangaande stop te zetten. Hij werd sindsdien een verwoed duivenliefhebber.

FREDDY CHAVES (d'Aguilar)
° 08/10/1918 te Gent
Levensomstandigheden en arbeidssituatie
Zijn naam is wellicht afkomstig van Spaanse voorouders uit een ver verleden. Vader, net als grootvader, was likeurhandelaar en had een winkel in de Meulestedesteenweg te Gent. Likeur stoken is één van de talrijke verdwenen ambachten. Tijdens de crisisjaren in het begin der jaren dertig trok de familie Chaves naar Brussel om er op de Place Madou een café uit te baten. Wegens zijn goede ligging, onder andere in de nabijheid van de ministeries, trok de drankgelegenheden veel volk. Toen ze de mogelijkheid kregen een wasserij over te nemen in de Meulestedesteenweg, ongeveer rechtover hun vroegere woonst, keerden ze naar Gent terug. Freddy runde in 1984 nog altijd de wasserij Chaves-shop. Zijn naambekendheid bracht hem geen bijkomende klanten bij. Het zijn doorgaans vrouwen die naar de wasserij gaan en deze worden niet beïnvloed door heldendaden van een voetballer op de grasmat. In 1938 tijdens zijn legerdienst in Brussel, deed hij een zware angina op die uitliep op een soort bloedvergiftiging. Door een weinig adequate doktersbehandeling sleepte die zes maand aan. Toe hij uiteindelijk afgekeurd

50-ER JAREN: WEDSTRIJD DANNY DEKENS IN ZAAL BRITANIA, HOVENIERSTRAAT IN LEDEBERG, WAAR EXCELSIOR MODERN BOXING CLUB EEN TIJD ONDERGEBRACHT WAS (verzameling Van Geertruy)

FOTO GENOMEN TIJDENS EEN WEDSTRIJD VAN EXCELSIOR MODERN BOXING CLUB IN ZAAL BRITANIA CIRCA 1952-1953. WINNAAR WAS DE GENTENAAR DE BRUYCKER (verzameling Van Geertruy)

werd voor het leger was hij zowel fysisch als moreel afgeknapt. Hij dacht een vogel voor de kat te zijn. Amper twintig jaar oud, reeds in 's lands hoogste voetbalafdeling gespeeld en plots tot niets meer in staat zijn. Freddy huwde in 1940 Leontine Welvis. Tijdens de oorlog woonden zij bij Freddy's ouders in: Nadien verhuisden ze naar de Goedendagstraat in de wijk Meulestede. Economische omstandigheden - het huis was te groot en te duur - dwong hen in 1964 een appartement in de Loodsenstraat te betrekken. Freddy's vier jaar jongere broer Etienne stierf in 1982. Samen speelden ze jarenlang in het fanionelftal van Gantoise.

Freddy doorliep de lagere school in het Sint-Amandusinstituut op de Oude Houtlei. Door de verhuis naar Brussel moest hij zijn studies stopzetten. Omdat de school hem weinig interesseerde had hij er geen spijt van. Al zijn aandacht ging naar het voetbal. Thuis knapte hij allerlei karweien op. Leontine volgde eveneens het lager onderwijs en hielp, sinds ze Freddy leerde kennen, in de wasserij. Hun dochter Nadine studeerde handel en secretariaat in het Handelsinstituut op de Coupure links en werkte eveneens in de zaak.

Sportieve aspecten
Op een terrein in de

voorhaven speelde Freddy van jongs af aan dagelijks voetbalpartijtjes met de jongens van de buurt. Op zondag oefenden ze meestal op de binnen koer van de plaatselijke katholieke kring in de Sint-Theresiastraat. De meeste van zijn spelmakkers waren aangesloten bij F.C. Eendracht, op de Muide opgericht door een paar socialisten en spelend onder meer op een terrein in de Limbastraat. Of ze waren bij F.C. Meulestede gelegen in de New Orleansstraat. De laatstgenoemde club was zeer populair in de buurt. In de jaren 1935 tot 1938 kwamen ze zelfs in bevordering op

nationaal niveau uit. Na de Tweede Wereldoorlog fuseerden beide clubs en gingen verder onder de naam F.C. Meulestede. Behalve Gantoise en R.C. Gent is Meulestede de enige Gentse club die op nationaal niveau gespeeld heeft.

Omdat zijn moeder hem wilde vrijwaren van ernstige kwetsuren was Freddy (nog) niet bij een club aangesloten. Zijn medeleerling Albert speelde bij Gantoise en nodigde Freddy uit op de oefenstunden. Moeder bleef echter halsstarrig weigeren. Uiteindelijk slaagde zijn tante er in haar te overtuigen.

Na een bezoek aan een bestuurslid van Gantoise, Antoine Verslot, tekende Freddy op 17-jarige leeftijd een aansluitingskaart. De jeugdtrainingen hadden op donderdagmiddag plaats op het B-terrein naast het hoofdveld, Jules Ottenstadion, Brusselsesteenweg-Gentbrugge.

Tijdens het seizoen 1935-1936 debuteerde Freddy op 17 jarige leeftijd in het fanionelftal van Gantoise. Hij zou in totaal zeventien jaar voor deze club spelen. Na een spijtige incident (zie verder) verliet hij Gantoise en werd speler-trainer bij achtereenvolgens S.V. Waregem (4 jaar), Kortrijk (2 jaar), R.C. Gent (2 jaar) en Sint-Denijsport (3 jaar).

Na nog zeven jaar uitsluitend bij S.V. Waregem actief geweest te zijn, zette hij

FREDDY CHAVES EN BROER ETIENNE DIE OOK EEN TIJDLANG BIJ GANTOISE SPEELDE, BEGIN 1942

(foto Verberckt, verzameling Chaves)

FREDDY CHAVES OP 17-JARIGE LEEFTIJD TOEN HIJ MOCHT DEBUTEREN BIJ GANTOISE (SEIZOEN 1936-1937), FIER ALS EEN GIETER IN DE TOENMALIGE CLUB-OUTFIT.

(foto Depuydt, verzameling Chaves)

FREDDY CHAVES IN ACTIE, AANGEVALLEN DOOR WIJNS EN SCHRIJVERS (CLUB MECHELEN?)

(foto De Caesemaeker, verzameling Chaves)

op 53-jarige leeftijd een definitief punt achter zijn voetbalactiviteiten.

Racing Gent was de enige andere 'grote' ploeg in Gent en betwistte zijn wedstrijden in de Emmanuel Hielstraat te Gentbrugge. Racing speelde bijna altijd in een lagere afdeling dan Gantoise. Vóór de aanvang van elk voetbalseizoen werd een vriendenwedstrijd georganiseerd, de wisselbeker Cornelis. Er heerste een grote rivaliteit tussen de supporters van beide clubs. Gantoise had in de volksmond de reputatie een 'eliteclub' te zijn. Dit hoofdzakelijk omdat er ook een tennis- en hockeyafdeling was, waar men zich zeer snobistisch gedroeg.

De belangrijkste clubs waren Daring Brussel, Union St.-Gillis van Brussel, F.C. Antwerp en Beerschot van Antwerpen en Standard Luik. Van operationele ingrepen werd hij gedurende zijn gehele carrière gespaard. Een sleutelbeenbreuk en gescheurde gewrichtsbanden zijn de enige kwetsuren die hem - niet voor lange tijd - van de velden verwijderd hielden. De tijdens zijn legerdienst opgelopen ziekte deed hem wel één jaar verliezen.

Via de Belgische Voetbalbond waren de clubs verzekerd. Medische behandeling, ziekenhuiskosten en eventueel werkverlet werden door de club terugbetaald. Op dat

vlak is de voetbalsport dus duidelijk vóór op de andere sporttakken waar (bijna) niets voorzien was.

Tijdens de oorlog werd één seizoen een 'noodcompetitie' betwist waaraan enkel de Oost-Vlaamse ploegen van hogere afdelingen deelnamen. De verplaatsingen gebeurden in moeilijke en ondankbare omstandigheden. Van afgunst en nijd was toen nog geen sprake. Financiële belangen verzieken nu alles. Na de oorlog steeg de publieke belangstelling aanzienlijk. De clubs ontvingen hogere recettes en lieten hun stadion vergroten.

Gantoise lokte regelmatig 20.000 toeschouwers. Voetbal dankt zijn grote aantrekkingskracht aan de spankracht en onzekerheid. Ook het wielrennen was zeer populair in Gent. Een wedstrijd als Gantoise versus Antwerp FC werd nog betwist door 'echte' Gentenaars en Antwerpenaars. Af en toe haalde men een talentvolle speler weg uit een clubje uit de streek. Zo werden bijvoorbeeld de legendarische Gantoisespelers Armand 'Mance' Seghers en Maurice 'Roste' Willems respectievelijk bij Zelzate en Evergem ontdekt. Op zondag was het iedere keer een grote volksverhuizing vanuit deze gemeenten, richting Gantoise-stadion.

Naast de sport was het cafébezoek de andere grote vrijetijdsbesteding. Door de opkomst van de televisie boerde

deze vorm van verenigingsleven snel achteruit.

Er werd getraind van zes tot halfnegen op dinsdag- en donderdagavond na de werkuren. Na de oorlog, onder leiding van de Franse trainer Delfour ging men reeds professioneler te werk met soms tot vier avondtrainingen per week.

Freddy Chaves speelde twintig wedstrijden voor de Belgische nationale ploeg. Het hadden er beslist meer kunnen zijn. Een groot deel van zijn internationale loopbaan werd gedwarsboomd door de oorlog.

Hij scoorde enkele schitterende doelpunten in gedenkwaardige wedstrijden te Glasgow, Schotland en Bologne, Italië. Hij werd zelf aanvoerder van het Belgisch elftal dat zijn thuiswedstrijden doorgaans in het Heizelstadion te Brussel of de Bosuil in Antwerpen betwistte met een gemiddelde opkomst van 50.000 toeschouwers.

Na zijn twintigste wedstrijd in de nationale ploeg kreeg hij de buitenwacht. Freddy en de talrijke Gentse voetballiefhebbers hebben het waarom van deze beslissing nooit begrepen. Het 'selectiecomité' van de Belgische ploeg stelde blijkbaar liever spelers op van de 'grote' clubs. Tijdens het Gentse successeizoen 1952-1953 werd Freddy nog eens teruggeroepen naar de Heizel. Op 34-jarige leeftijd vond hij het een te gewaagde

onderneming en dankte voor de eer onder het voorwendsel dat het werk in de wasserij te veel energie van hem vergde.

"Ik had nu eenmaal genoeg van het beleid van de bondsheren en ben nooit meer naar de Heizel teruggekeerd" zei hij. Deze twintig gouden sterretjes waren alvast een grote eer voor de atleet van de Gentse Muide. De tien jaar jongere Richard Orlans was de enige Gentenaar die hem met 21 selecties, overtrof.

In één van zijn laatste Gantoise-jaren verwierf hij het diploma van de trainersschool van Reims, een veertien-daagse cursus. Slechts één keer moest hij, naar aanleiding van een wedstrijd die Gantoise absoluut diende te winnen om degradatie te vermijden, van de clubdokter een pilletje slikken. Naar zijn weten werden in de andere clubs evenmin stimulerende middelen gebruikt.

Financiële facetten

Freddy Chaves heeft, net als de meeste andere van zijn medespelers, nooit een contract gehad bij Gantoise. Hij bevestigde dat Honoré Martens, met wie hij nog enkele jaren samenspeelde, waarschijnlijk als enige een maandcontract had. Het betrof hier namelijk een persoonlijk door de Gantoise-voorzitter Stassart aangekochte speler en zijn maandwedde werd niet door de club betaald. Bovendien

dankte Martens zijn betrekking in slagerij 't Sluizeken eveneens aan het bestuur van de club. Aangekochte spelers genoten dikwijls van voordelen die de van jongs af aan aangesloten spelers niet kregen, dat is nu nog zo!

Zijne enig voetbalinkomen bestond uit de wedstrijdpremies van 350 tot 400 frank bij winst en circa 150 tot 200 frank in geval van gelijkspel. Naargelang er meer toeschouwers kwamen en de recettes van de clubs stegen, werden ook de premies verhoogd, soms tot 1.000 frank per gewonnen wedstrijd. In Freddy's ogen is het echter geen 'vetpot' geweest. Men speelde nog grotendeels uit liefhebberij.

Als internationaal ontving hij 500 frank per wedstrijd, ongeacht het resultaat. De Belgische Voetbalbond betaalde 60 frank per dag werkverlet wanneer wedstrij-

den in het buitenland gespeeld werden. Vergeleken met de opbrengst van zo'n wedstrijd met regelmatig zo'n 60.000 toeschouwers stellen we hier een duidelijke wanverhouding vast. Ook de meeste andere clubs betaalden hun spelers weinig.

Het was nog de tijd van de rijke clubs en de arme spelers.

Na de oorlog had Gantoise beslist evenveel financiële mogelijkheden als de andere verenigingen. Het clubbestuur was echter - toen reeds - niet vooruitstrevend genoeg.

Union Sint-Gillis, één van de topclubs van de eerste helft van deze eeuw - vóór de Tweede Wereldoorlog speelden ze zestig opeenvolgende wedstrijden zonder nederlaag - liet tegen betaling een paar van haar beste spelers instaan voor het onderhoud van het terrein.

Jan Publiek kon er zich

moeilijk mee verzoenen en beschouwde het als een vorm van oneerlijke concurrentie tegenover de andere ploegen. Pas lang na de Tweede Wereldoorlog ging men in versneld tempo naar het semi-professionalisme ('kleine' contracten met grote winstpremies) en nog later naar het professionalisme. De spelers vonden dat ze, in vergelijking met de grote recettes die de clubs opstrekten, onderbetaald werden en begonnen eisen te stellen. De situatie liep echter danig uit de hand zodat men nu gerust mag spreken van rijke spelers en arme clubs...

Als speler-trainer en later als trainer werd Chaves beter betaald. Volgens zijn vrouw echter nog onvoldoende. Ze zegt: "Freddy is 20 jaar te vroeg geboren" Feit is dat, met zijn capaciteiten, Freddy in het huidige voetbalwereldje enorme geldsommen zou verdienen.

Velen maakten Freddy het verwijt dat hij slechts de materialistische kant van de sportbeoefening zag. De toegekende premie was hem zeer welkom en ook als trainer bood hij zijn diensten voor geen minderwaardige wedde aan.

Chaves verdiende als voetballer echter lang zoveel niet als bijvoorbeeld Honoré Martens (confer interview) die misschien maar de helft van Chaves' voetbalcapaciteiten bezat.

Over Freddy deden na zijn vertrek bij Gantoise de wildste geruchten de ronde. Na de hierna beschreven gebeurtenissen kon hij in de ogen van de Gentse voetballiefhebbers geen goed meer doen en werd nooit meer 'sant in eigen land'.

De fatale wedstrijd op Charleroi

Gantoise diende de voorlaatste wedstrijd van het seizoen 1952-

EERSTE PLOEG GANTOISE TIJDENS OF KORT NA DE TWEDE WERELDOORLOG: JEF VAN LOOY, FERNAND VEKEMAN, ALBERT VAN KERKVOORDE, GEORG MELIS, ETIENNE DELMUYLE, FONS HELDERWEIRD (EERSTE RIJ, V.L.N.R.);

ANDRÉ VAN HEUVERZWIJN, MAURICE BERLOT, MAURICE VAN OVERMEIRE, FREDDY CHAVES, ALBERT DE RAEDT (TWEDE RIJ, V.L.N.R.)

(foto De Puydt, verzameling Chaves)

1953 te betwisten op het veld van Olympic Charleroi. In geval van winst zou de Gentse club naar alle waarschijnlijkheid de zo vurig beheerde landelijke titel voor het eerst behalen. Freddy Chaves moest van zijn trainer, de Fransman Van Dooren met wie hij min of meer in onmin leefde, als buitenrechts spelen, een plaats die hem minder beviel. Gantoise bleek allerm minst in een 'genadedag' - Freddy geeft grif toe onder zijn peil gespeeld te hebben - en verloor met het oneven doeltje tegen de geestdriftig acterende Walen, niet alleen de wedstrijd maar ook de titel. Voor deze bijna dramatische ontknoping moest een zondebok gevonden worden. Het werd niemand minder dan Freddy Chaves, de man die gewoonlijk het slachtoffer werd wanneer een uitslag niet aan de gestelde verwachtingen beantwoordde. In een

plaatselijk café strooide men het bericht rond dat Chaves was omgekocht en dat hij een onbegrijpelijke lusteloosheid aan den dag had gelegd om trainer Van Dooren, wiens plaats als oefenmeester hij wilde innemen, te pesten. De talentrijke voetballer had het verkorven bij een groot gedeelte van de Gentse voetballiefhebbers die ervan overtuigd waren dat hij slechts één doel nastreefde: beletten dat Gantoise kampioen zou worden³. De laatste wedstrijd van het seizoen speelde Gantoise, zonder Freddy Chaves, slachtoffer geworden van de wedstrijd tegen Charleroi, tegen FC Mechelen, dat in geval van winst kampioen zou spelen. Men speelde zo vlot en overtuigd dat de Mechelaars in een zware 4-1 nederlaag berustten, zodat Anderlecht de titel veroverde. Gantoise werd tweede, de beste plaats die de

club ooit veroverd heeft. Deze gebeurtenissen betekenden het einde van Freddy's loopbaan in hoogste klasse. De lastercampagne werd hem te veel en hij verliet Gantoise. Iedereen had zich het heengaan van Chaves heel ander voorgesteld. Er kwamen geen huldigingen, geen geschenken, geen bloemen bij te pas maar hij vertrok als een zondaar, als een ongewenste, als iemand die niets anders verdiende dan smaad en misprijzen. Het heeft Freddy erg gegriefd en diepe wonden nagelaten. Hij werd op zeker ogenblik mensenschuw en zocht de eenzaamheid op.

Slotbeschouwingen

In zijn woonkamer treffen we niets aan dat nog aan zijn schitterende carrière herinnert. Freddy Chaves is voor de meeste neutrale waarnemers de beste speler die Gantoise ooit heeft gehad. De hierboven beschreven incidenten kleven een smet op zijn carrière. De ware toedracht van de feiten zal echter nooit achterhaald worden. Freddy werd er een verbitterd man door. Zeventien jaar bij dezelfde ploeg spelen, wel en wee meemaken, en dan 'stank voor dank' krijgen laat bij hem nu nog, diepe sporen na. Tijdens het gesprek viel zijn enorme voetbalennis op, zowel op technisch als op tactisch vlak.

Jammer dat ik Freddy nooit heb zien spelen...

HONORE MARTENS
°15/06/1912 te Nevele
- Nevele?

Levensomstandigheden en arbeidssituatie

Vader was klompenmaker en moeder deed het huishouden. Honoré was de jongste van 13 kinderen waarvan er 6 op zeer jonge leeftijd overleden.

Hij huwde in 1933 met Mariette De Swaef. Ook in haar familie stierven er 2 kinderen zeer jong. Onvoldoende doktersbegeleiding en een gebrek aan geneesmiddelen waren de voornaamste oorzaken van dit toch opvallend verschijnsel.

Martens verliet de gemeenteschool van Nevele op 14-jarige leeftijd om te gaan werken. Het was in die tijd de gewoonte dat kinderen van minder bemiddelde ouders zo vlug mogelijk zouden verdienen. Tot zijn achttiende jaar was hij opzichter van machines in de textiel fabriek *La Lys* aan de Leiekaai te Gent.

Door de dagelijkse voetbalpartijen op het gemeenteplein van Nevele groeide de jonge Honoré uit tot de plaatselijke voetbalvedette en sloot zich aan bij de voetbalclub Nevele, toen nog lid van het Katholiek Sportverbond.

Opmerkelijk is dat hij de enige telg uit het gezin was die voetbalde. Een 'talentscout' tipte het bestuur van Volharderen Aalst. Honoré liet zich op 18-jarige leeftijd aansluiten. Hij zou er vier jaar spelen en verbleef op kosten van de club in hotel St.-

TECHNISCH PERFECT DOELPUNT VAN FREDDY CHAVES, SEIZOEN 1953-1954 IN HET DUDENPARK: GANTOISE TEGEN UNION ST.-GILLIS: 6-3!

(foto Le Soir, verzameling Freddy Chaves)

Jean nabij het station van Aalst. Het was het supporterslokaal van de club en het bestuur hield er zijn wekelijkse vergaderingen. Het hotel telde een zestal kamers. Handelsreizigers waren de belangrijkste klanten.

In Aalst werkte hij als chauffeur voor de inmiddels verdwenen bleekwaterfabriek Blanca.

De oefenmeester van Volharden Aalst, een oud-Gantoisespeler, bracht zijn vroegere club op de hoogte van de grote voetbalcapaciteiten van Honoré. In 1935 werd hij getransfereerd naar Gantoise. Hij huwde in hetzelfde jaar en kwam in de Tennisstraat wonen, in een huis dat eigendom was van de toenmalige Gantoise-voorzitter Adrien Stassaert. Deze bezat een bloeiende houthandel aan de Muide in Gent. Gantoise heeft veel aan hem te danken. Hij getroostte zich grote financiële

opofferingen om de heropstanding van zijn club te bewerkstelligen. Honoré Martens zou er blijven tot 1938. In zijn Gantoise-periode miste hij geen enkele wedstrijd.

In Gent kreeg hij de kans een beroep aan te leren. Wytinck, eigenaar van een slagerij aan het Sluizeken en een verwoed Gantoise-supporter, bood hem een betrekking aan. Ook Mariette, zijn vrouw, raakte door het voetbal van haar man aan werk in een bonnerie. Dit breigoedatelier, gelegen in de Vijfwindgatenstraat was eigendom van de heer De Longie, toenmalig bestuurslid en later voorzitter van Gantoise. Honoré Martens was ondertussen uitgegroeid tot een Belgisch topspeler. Voorzitter Stassaert, die speler Martens ten persoonlijke titel had weggekocht bij Volharden Aalst voor een bedrag van 100.000 frank, kwam in

geldnood en verkocht hen in 1938 door aan Olympic Charleroi. Deze club beschikte in de persoon van dokter Gianola, over een kapitaalkrachtige voorzitter.

Honoré's carrière zou er geremd worden door drie knieoperaties en de Tweede Wereldoorlog. In Charleroi werkte hij in de daar zeer bekende slagerij Pierre De Weyngaert, die vestigingen had in Charleroi, Mechelen en Brussel. Andermaal dankte hij zijn baan aan de voetbalsport. Pierre De Weyngaert had immers een broer Léon die bestuurslid was van Olympic. In 1945 keerde hij terug naar Volharding Aalst, waar hij zijn laatste voetbaljaren doorbracht. Hij ging in Erpe wonen, het geboortedorp van zijn vrouw en bewees zijn vroegere club nog enorme diensten, eerst als speler, later als speler-trainer. In 1946 opende hij een

eigen slagerij te Erpe. Veel tijd voor sport en andere hobby's bleef toen niet meer over. Beide echtelieden gaan er prat op hun kinderen de kans te hebben gegeven het middelbaar onderwijs te volbrengen. Ze zijn in hun ogen zowel op sportief als op maatschappelijk vlak geslaagd.

Roland was jarenlang een gevierde vedette van Gantoise en is BTW controleur geworden bij het Ministerie van Financiën. Maurice koos voor het profvoetbal, speelde achtereenvolgens voor Eendracht Aalst, Anderlecht en RDW of Racing White Daring Molenbeek en bezat begin jaren 1980 een bloeiende sportwinkel in Aalst. Jean-Pierre, de jongste, maakte furor bij Eendracht Aalst en was ten tijde van het interview als technisch ingenieur werkzaam bij het Ministerie van Openbare werken, afdeling Bruggen en

HULDE VAN HET EERSTE ELFTAL VAN GANTOISE AAN HUN EREVOORZITTER STASSAERT (MIDDEN): OMER VAN BRUSSEL, ROMAIN VAN OVERMEIRE, FRANS VAN RENTERGEM, MAURICE VAN OVERMEIRE, BOSMAN(S), MARCEL DE REUSE, VICTOR NUTS, (?), FREDDY CHAVES, HONORÉ MARTENS, ANDRÉ HEBBELINCK, TUUR VERSELDER, CARLOS DIAS (VANAF TOP IN WIJZERSZIN)

(foto De Puydt, verzameling Chaves)

Wegen te Wetteren. Opvallend is dat het gehele gezin Martens meniscusoperaties onderging. Zoon Roland evenaarde zijn vader met vier heelkundige ingrepen, Maurice werd drie keer geopereerd. Ook toen reeds werden heelkundige ingrepen of andere medische verzorging door de voetbalclub betaald. Deze was voor haar spelers die soms een aanzienlijk kapitaal vertegenwoordigden, via de Belgische Voetbalbond verzekerd. In tegenstelling tot Roland hebben de twee jongere broers nooit bij Gantoise gespeeld. Ze sloten zich aan bij Eendracht Aalst dat inmiddels de fakkel van Volharderen had overgenomen. Honoré heeft met Roland dus duidelijk zijn goede bedoelingen laten blijken tegenover zijn oude liefde, Gantoise. Sociaal-economische redenen, de hoog oplopende reiskosten, dwongen hem zijn twee jongste zonen bij een andere club te laten aansluiten. Op deze wijze gingen wél twee natuurtalenten voor Gantoise verloren.

Sportieve aspecten

In het Gentse was Racing Gent de grootste concurrent. De andere clubs speelden allemaal een trapje lager bij het Katholiek Sportverbond. Beide terreinen lagen in Gentbrugge: Gantoise aan de Brusselsesteenweg, Racing Gent aan de Emanuel Hielstraat. De Voetbalafdeling van ARA La Gantoise of

Association Royale Athlétique La Gantoise werd gesticht in 1900. Aanvankelijk speelde men op het Carpentierplein aan de Kortrijksesteenweg. Toen gebeurde het nog dat terwijl de spelers hun kunde vertoonden, wandelaars het veld dwarsten en meer dan een hond het leer aan de spelers betwistten. In 1904 verhuisde Gantoise naar de Mussenstraat en in 1911 naar de Albertlaan. In 1920 kwam men definitief naar het Jules Ottenstadion in Gentbrugge. Jules Otten werd beschouwd als de pionier van de club en mag een ruim aandeel opeisen in de opgang ervan. Gantoise had de naam een 'elite-club' te zijn. Zijn benaming spreekt in dit verband boekdelen. Racing rekruteerde zijn aanhang meer uit het arbeidersmilieu. Blauw-wit genoot een enorme populariteit. De thuiswedstrijden werden bijgewoond door zo'n 20.000 toeschouwers. Niet alleen de goede resultaten, ook de centrale ligging van Gent ten opzichte van Brussel, Brugge, Kortrijk, Antwerpen en de geringe concurrentie speelden daarbij een grote rol. Racing Gent was, wat toeschouwersaantallen betreft, minder gelukkig. Zelfs bij goede resultaten vond het publiek niet zo gemakkelijk de weg naar het Racingstadion. Gantoise was een soort boegbeeld waarmee de massa zich blijktbaar

TRAINING VÓÓR DE WEDSTRIJD GANTOISE-BEERSCHOT (2-1) IN 1937. RECHTS HONORÉ MARTENS. IN BURGER: DE TOEN GEKWETSTE FREDDY CHAVES

(foto Ceuterick, verzameling Chaves)

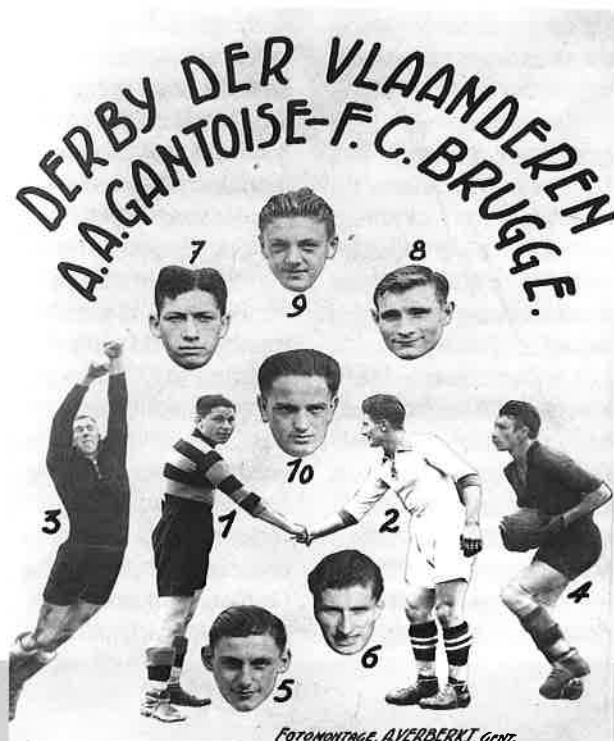

HET VOETBALTERREIN LA GANTOISE ZOALS WEINIGEN HET NOG KENNEN. BOVEN IN 1936 VANUIT DE ZITTRIBUNE (GANTOISE-VERVIERS 5-1), ONDER DE NU VERDWENEN 'VOLKSPLAATSEN' IN 1937 (GANTOISE-WHITE STAR 3-1)

(foto's Ceuterick & Verberkt, verzameling Chaves)

AANKONDIGING VAN DE DERBY DER VLAANDEREN IN 1938 (GANTOISE-BRUGGE): 1 VERSYP (BR) 2 R. VAN OVERMEIRE (G), 3 DERAEDT (G), 4 HERSSENS (BR), 5 DE REUSE (G + 1939), 6 SOHIE (BR), 7 VERRECS (BR), 8 VAN VYVE (BR), 9 CHAVES (G), 10 HONORÉ MARTENS (G)
 (foto Verberkt, verzameling Chaves)

gemakkelijker kon vereenzelvigen dan met Racing Gent. Voetbal was, samen met wielrennen, enorm populair in Gent. ARAG behoorde tot de top van de Belgische clubvoetbal. Haar voornaamste concurrenten waren Daring Club Brussel, Union St.-Gillis van Brussel, en Beerschot van Antwerpen. Er werd geen gebruik gemaakt van stimulerende middelen. Het voetbal, een ploegsport, leende er zich minder toe. Het groot aantal dopinggebruikers vindt men in individuele sporttakken zoals wielrennen en atletiek waar het effect beter tot uiting komt.

De rol van de vrouw in de voetbalsport beperkte zich tot het onderhoud van de uitrusting. Van damesvoetbal was nog geen sprake. Mariette vond het een te brutale sport en zag een meisje veeleer opgang maken in meer atletische sporten zoals basketbal en volley.

Financieel

Als voetballer had hij bij Gantoise een maandwedde van 1.500 frank die hem werd uitbetaald door voorzitter Stas-aert. De bijkomende wedstrijdpremies van 350 tot 400 frank per gewonnen wedstrijd, 150 tot 200 frank bij gelijkspel, waren voor rekening van de club.

Honoré beweert dat hij de enige speler van de ploeg was die een contract had.

De voetbaluitrusting werd door de club gratis ter beschikking gesteld. Pas wanneer de voetbalschoenen daadwerkelijk versleten waren kreeg men een nieuw paar.

Het voetbal zou hem ook in Charleroi geen windeieren leggen. Hij ontving een zelfde maandwedde als bij Gantoise, maar de wedstrijdpremies lagen nog iets hoger. Bovendien betaalde de slagerij Pierre De Weyngaert hem 6 frank per uur in een 48-uren week uit, wat in die tijd een hoog loon was⁴.

Door de combinatie voetbal-arbeid kwam Honoré financieel aan zijn trekken.

Hij betreurt nu wel zijn gering pensioen als zelfstandige.

Slotbeschouwing

Honoré Martens vindt dat er toen, zowel op als naast het veld, veel vriendelijker en gemoeidelijker aan toe ging. De spelers zijn vandaag wegens de enorme geldsommen die er mee gepaard gaan, al te dikwijls jaloers op elkaar. Niet alleen binnen de krijtlijnen maar ook er buiten viert het geweld hoogtij. Hoewel hij veel aan het voetbal te danken heeft, is hij er nu niet meer bij betrokken. Alleen de wedstrijden van zoon Maurice volgde hij ten tijde van het interview nog regelmatig. Zijn dagen bracht hij hoofdzakelijk door met tuinieren en zwemmen.

LOUIS ANTEUNIS
 °23.09.1914 te Gent
 +31/08/1997 te Gent.

Levensomstandigheden en arbeidssituatie

Hij was enig kind. Zijn vijf eerste levensjaren bracht hij in de Eendrachtstraat door, een zijstraat van de Forelstraat waar zijn ouders een huurhuis betrokken. Vader was bediende in de dweilenweverij Migeon in de Forelstraat, daar waar nu drukkerij Het Volk gevestigd is.

Louis' grootvader was zelfstandige. Hij had een goed draaiende beenhouwerij in de Zondernaamstraat, zijstraat van de Dampoortstraat in een volkrijke buurt. Louis' vader baatte de zaak niet verder uit. Hij heeft de kans gekregen verder te studeren voor boekhouder en één jaar Academie. Hij wou een eigen zaak starten. Op de Academie had hij schoonschrijfkunst gestudeerd en was zeer bedreven in het schrijven van diploma's, onder andere voor beenhouwers. Dit gebeurde met het afgesneden uiteinde van houten pennenstokken.

Na vijf jaar ging de familie in de Gentstraat op Sint-Amandsberg wonen. Louis' ouders kochten er een vroege bloemisterij en richtten er, samen met een broer van de moeder, een eigen fabriek op: Anteunis en Staelens. De zaak kocht textielafval op en verwerkte het onder andere tot poetskatoen voor 95% bestemd voor het buitenland, en

hoofdzakelijk voor Scandinavië. Ook afval van de breigoedindustrie werd gerecupereerd. Het werd getrieerd en in geperste balen gestoken. De bestemmingen waren hoofdzakelijk Italië, Frankrijk, Denemarken en Spanje. Er werken ongeveer honderd mensen in de zaak. De moeder hielp mee in het bureel.

In 1933 verhuisden ze - gedwongen door de crisis - naar de Tarbotstraat in een veel kleiner, gehuurd huis. Ze zetten er hun activiteit op zeer kleine schaal verder met slechts drie personen in dienst. Geleidelijk aan breidde de zaak zich opnieuw uit en vijf jaar later trokken ze naar de Ham waar ze een nieuw eigendom kochten. Er werden 35 mensen tewerkgesteld. Louis zou er blijven wonen tot zijn pensioengerechtigde leeftijd in 1980, toen hij 66 jaar werd. Tot 1984 betrok hij een appartement op de

Sint-Lievenslaan. In 1941 is hij getrouwd. Zijn echtgenote overleed tien jaar later. Hij hertrouwde in 1955 maar werd in 1980 opnieuw weduwnaar. Hij heeft steeds met zijn echtgenotes bij de ouders ingewoond. Omdat hij in vader's zaak werkte bleek dit de gemakkelijkste oplossing. De echtgenotes deden het huishouden. Ze hadden geen kinderen. Louis doorliep het middelbaar onderwijs in de *Ecole Moyenne* op de Bisdomkaai, heden de RMS. Na twee jaar economische wetenschappen in de nijverheidsschool op de Lindelei kwam hij in de zaak van zijn vader. Hij was ook nog een korte periode vertegenwoordiger van damesondergoed.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog hadden de Duitsers immers het volledige magazijn van de zaak Anteunis en Staelens opgekocht aan de inkooprij plus

10 centiemmen per kilo winst. Daardoor kon de zaak niet verder worden gezet en werd Louis verplicht naar iets anders uit te zien. Na de oorlog heeft hij, samen met zijn vader, de zaak weer geleidelijk opgebouwd.

Sportieve aspecten

Noch vader, noch moeder waren zwemliefhebbers. Vader had het veel te druk in de zaak. Hij was een verwoed duivenliefhebber en besteedde daar zijn geringe vrije tijd aan.

Pille, trainer van de *Ghent Swimming Club* en beheerder van het Van Eyckzwembad leerde Louis kennen doordat deze er regelmatig met de school zwom. Louis liet zich overhalen en op 13-jarige leeftijd sloot hij zich bij de club aan. Vanaf zijn 15de nam hij deel aan de waterpolowedstrijden. Na het doorlopen van de jeugd ploegen kwam hij in de eerste ploeg

terecht. Deze eindigde vanaf 1938 vijf maal op de tweede plaats van de hoogste nationale afdeling na de CNB, de *Cercle de Natation de Bruxelles*. Voor de rest is zijn palmares niet indrukwekkend. Hij leverde geen echte topprestaties op zwembad. Hij was wel technisch goed, maar 'lag te zwaar in het water'. Hij zwom niettemin 30 jaar in competitie. Sinds 1939 was hij trainer van de *Ghent Swimming Club*, en later ook schatbewaarder en secretaris. Hij volgde Albert op. Deze ex-keeper was tevens redder en als dusdanig betaald door de Stad Gent. Onder druk van FINA, de *Fédération Internationale de Natation Amateur*, een overkoepelend orgaan van de internationale zwemsport, was hij verplicht ermee te stoppen. De trainingen werden meestal op het middaguur of in de vooravond gegeven. Zolang zijn vader leefde

DE WATERPOLOPLOEG VAN DE GSC (DE 'PUPILLES') IN HET ZWEMBAD VAN EYCK, EIND JAREN 1920
(Fonds Pieters, verzameling SAG)

DE WATERPOLOPLOEG VAN DE GZV OEFENDE VANAF 1914 IN HET 'OLYMPISCH' OPENLUCHTZWEMBAD TOLHUIS, TOEN HET MODERNSTE BAD VAN BELGIË
(Fonds Pieters, verzameling SAG)

- deze stierf in 1971 - kon Louis zich daarvoor gemakkelijk vrijmaken. Rond 1981 liet hij zijn activiteiten over aan andere vrijwilligers en werd ondervoorzitter. Hij zetelde al sinds 1966 in het districtbureau Oost-Vlaanderen van de KBZB, de Koninklijke Belgische Zwembond. En was sinds 1981 voorzitter van dit districtbureau en in 1984 één van de oudste leden van de zwembond die nog actief was. Steeds bereid voor zijn club, net als voor de KBZB, administratief in de bres te springen.

De Koninklijke Belgische Zwembond ontstond in 1902. Slechts zes verenigingen waren opgekomen om de bond te stichten. De oudste vereniging van het land, de CNB (zie hoger) bestond reeds in 1890. Het waterpolo - zeven tegen zeven - van Engelse oorsprong, dagtekent van 1870. In België valt het aan de *Brussels Swimming and Waterpoloclub* de eer toe dit spel in België te hebben ingevoerd. De eerste zwemclub die zich in 1903 bij de pas gestichtte Belgische zwembond aansloot was de *Association Athlétique La Gantoise*. Een zwemclub op zichzelf was het niet, wel de afdeling 'zwemmen' van de machtige blauw-witte sportvereniging naast onder andere voetbal en atletiek. De oefeningen grepen plaats in zwemkom Overzet en in het Van Eyckzwembad, terwijl de bestuursver-

gaderingen in het café Gambrinus in de Vlaanderenstraat te Gent gehouden werden. AAG had echter te kampen met zware moeilijkheden. Alléén 's zomers kon er getraind worden omdat het Van Eyckbad in de wintermaanden niet als zwemkom maar als schouwburg dienst deed.

In 1906 trok de club zich terug uit de zwembond. Een paar bestuurleden en spelers richtten een nieuwe club op, de CNG of *Cercle de Natation (et de Sauvetage) de Gand*. Het was de eerste club die het Stropbad als vast oefenbad in gebruik had. CNG's bestaan was van nog kortere duur. Reeds het jaar daarop liet de *Cercle* niets meer van zich horen.

Ghent Swimming Club en *Ledeberg Swimming Club* ontstonden beide in 1907 en sloten een tijdje later bij de Koninklijke Belgische Zwembond aan. Het clublokaal van laatstgenoemde was het café In den Kiosk te Ledeberg. Het doel was "zich te baden om 6 uur 's morgens" maar er werd toch al bijgevoegd "dat men verlangde zich zo veel mogelijk te oefenen in het zwemmen". De zwemmers die uit het water traden moesten terstond hun badmantel aantrekken omdat een zwemkostuum, zelfs met lange pijpen, als een weinig zedige dracht werd beschouwd. In 1912 gingen beide clubs samen verder

onder *Gent-Ledeberg Swimming Club*. In de zomers oefenden ze in openlucht in het Stropbad, in de winter in het zwembad Van Eyck. Het zomerseizoen liep toen van 15 mei tot 15 september. Omdat Engeland de bakermat van de zwemsport is, werden er niet alleen veel Engelse termen gebruikt - zoals afstanden in *yards*, *crawl* voor vrije slag, *butterfly* voor vlinderslag - maar ook veel clubs opteerden voor een Engelse benaming.

In 1913 werd de Gentse Zwemvereniging, de GZV opgericht. Men oefende aanvankelijk in het Stropbad en de Overzet, maar toen in 1914 het Tolhuis als 'modernste' bad van België geopend werd, verhuisde de GZV. In de volksmond had GSC de naam een eliteclub te zijn. De blauw-witte kleuren gaven blijkbaar aanleiding tot het leggen van bepaalde (politieke) banden. GZV, gelegen in de arbeiderswijk aan de Tolhuislaan rekruteerde zijn mensen eerder uit dat milieu. Algemeen kan echter gesteld worden dat beide clubs hun mensen uit alle lagen van de bevolking haalden. In 1919 werd *Gent-Ledeberg Swimming Club* definitief *Gent Swimming Club*. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd de club verplicht de naam te vernederlandsen. Door de vereniging Gent Sport Club te noemen behield men de inmiddels bekend

geworden afkorting GSC. Na de bevrijding gebruikte men opnieuw de oorspronkelijke benaming. Een andere vermeldenswaardige vereniging is de zwemclub De Vrije Zwemmer. Deze was in het begin van de jaren twintig door hoofdzakelijk socialisten opgericht. De club was echter niet bij de nationale zwembond aangesloten, wel bij de Arbeiders Zwemsportbond, een soort alternatief sportverbond. Men maakte ook gebruik van het Van Eyckzwembad. Deze vereniging bestond in 1984 nog altijd en had zelfs een paar onderafdelingen, onder andere in Sint-Amandsberg en Drongen.

Infrastructuur in het Gentse

Het enige overdekte zwembad was het Van Eyckbad, gebouwd rond 1886 met afmetingen 25 bij 14 meter. Als openluchtbaden had men:

- Tolhuis, gebouwd in 1913 met afmetingen 75 bij 50 meter. Het was één van de enige openluchtbaden van België waarin officiële Olympische records konden erkend worden. Het voldeed aan de Olympische normen van 50 bij 20 meter en was overal even diep.
- Stropbad, gebouwd omstreeks 1886 en in de vorm van een onregelmatig trapezium. Het was een zeer ondiep bad en voor meer dan de helft niet dieper dan 80 centimeter.
- Overzet, gebouwd voor de Tweede Wereldoorlog. Het was een

zeer klein ondiep 'kuipke' van maximum 1.10 meter diep en hoogstens goed om kinderen te leren zwemmen. We werd er veel gezwommen in de ernaast gelegen Leie-arm die pas rond 1970 werd afgesloten. Tolhuis en Stropbad stopten rond 1974 hun activiteiten ze verkeerden in een zeer bouwvallige toestand. Zo was onder andere de kuip van het Tolhuisbad op verschillende plaatsen gebarsten. Men diende regelmatig water bij te pompen om het niveau op peil te houden. Ondertussen werd een nieuw Stropbad in gebruik genomen en een nieuw Tolhuisbad. 's Zomers oefenden de clubs naar hartelust in hun eigen zwembad. 's Winters maakten ze gebruik van het Van Eyckbad. GSC en GZV mochten er elk vijf uur per week over beschikken. De Vrije Zwemmers, gezien hun gering aantal leden, slechts drie uur per week.

Om de Belgische top te bereiken moet men gemiddeld vier uur per dag trainen. Dit is slechts een peulenschil in vergelijking met wat men moet doen om internationaal iets te bereiken. Ondanks de gebrekkige infrastructuur en de geringe trainingsmogelijkheden hebben een aantal Gentse zwemmers enkele uitzonderlijke prestaties geleverd. GSC bereikte zijn hoogtepunt in de periode 1928-1938. Emile Thienpondt werd trainer in een Europees

kampioenschap 100 meter rugzwemmen in 1930 en vestigde talrijke Belgische records.

Louis Van Parijs werd in 1925, als lid van GZV wereldrecordhouder 400 meter schoolslag. Dit is nog steeds het eniwege wereldrecord door een Gents zwemmer behaald. In 1926 stapte Van Parijs over naar GSC (Louis Anteunis kon het waarom ervan niet achterhalen).

Andere Gentse topzwemmers waren Edmond Henry en Henri De Pauw. Deze laatste speelde bovendien ongeveer 23 jaar in de Belgische nationale waterpoloploeg en nam deel aan talrijke Olympiades (meer dan 100 selecties!).

Gent heeft één degelijke competitiezwemster gekend: mejuffer De Sutter van GSC (circa 1927-1928). Ze was op nationaal vlak zowat een eeuwige tweede. Weinig dames zwommen in competitie.

Ofwel hadden ze onvoldoende talent, ofwel onvoldoende karakter. Eventuele zwangerschap speelt hierbij geen rol. De gemiddelde leeftijd ervan ligt immers ver boven de gemiddelde leeftijd om in het zwemmen de top te bereiken. GZV kende zijn topjaren pas veel later - na 1935 - vooral door toedoen van Herman Verbauwen, vader van topzwemster Carine Verbauwen. De Belgische zwemsport werd jarenlang gedomineerd door de Antwerpse clubs die de meeste

edities van de 'Schaal Van der burght' op hun naam schreven. Het betreft hier een klassement waarbij men rekening houdt met alle zwemproeven, onder andere ook duiken, en de waterpoloresultaten van alle categorieën, inclusief de jeugdreeksen. GZV won deze trofee één keer eind de jaren vijftig, GSV nooit. In het waterpolo was CNB de meest succesvolle club. Men won dertien opeenvolgende jaren de nationale kampioenstitel.

GZV werd vijf maal kampioen van België tussen 1932 en 1964 tijdens de periode van hun legendarische doelman Julien Bauwens. Later voegde de club er nog een aantal titels aan toe.

GSC werd tot 1984 nooit waterpolokampioen van België maar eindigde wel vijf opeenvolgende jaren op de tweede plaats na CNB (zie hoger).

Voor de watersporten was slechts weinig publieke belangstelling. Grote zwemfeesten - zoals bijvoorbeeld Belgisch Vlaanderen tegen Frans Vlaanderen dat over een paar van de beste Franse zwemmers beschikte - lokten soms minder volk (50 toeschouwers!) dan meetings voor B- en C-zwemmers (300 belangstellenden). B- en C-zwemmers mogen niet deelnemen aan zwemfeesten. Enkel de twee beste per club en per discipline worden er toegelaten. De gebrekkige accommodatie stimuleerde het publiek al evenmin. In het

Stropbad waren zelfs geen tribunes! En omdat de zwemfeesten meestal op zondag ingericht werden leden ze onder de voetbal- en wielervedstrijd. Waterpolo was in zijn glorieperiode iets populairder dan zwemmen. Zo lokte GZV soms 1000 toeschouwers voor topwedstrijden in zwembad Tolhuis. Ook de Gentse derby's werden door een groot publiek bijgewoond. De inkom was toen 20 frank voor twee wedstrijden van de ploeg en de 'reserven'.

De geringe belangstelling vanwege de pers was ook niet van die aard om de grote massa te boeien. Van stimulerende middelen was nog geen sprake. Men hield het bij onschuldige vitaminen, althans in België. Over andere landen durfde Anteunis zich niet uit te spreken. Dat het er in de toenmalige Oostbloklanden niet zo zuiver aan toeging scheen niettemin een publiek geheim te zijn.

Financiële aspecten

De zwemsport werd vóór 1950 nog beoefend uit zuivere liefhebberij. Aan enig financieel gewin werd niet gedacht. Het zou trouwens toch niet mogelijk geweest zijn. De meesten droegen er aan toe: benzinekosten, autokosten, uitrusting en dergelijke meer. Men versleet per jaar toch zo'n vijf à zes zwembroeken, kostprijs 75 frank per stuk. Een lidkaart van een zwemclub kostte 50 frank.

Ook diende inkomgeld betaald te worden voor de oefenstunden, 5 frank per keer. Meer dan een herinneringsmedaille of enkele zwembroeken viel er aan een zwemfeest of een geslaagde recordpoging niet te verdienen. De hoger vermelde Brusselse club CNB beschikte over een kapitaalkrachtige voorzitter die de beste zwemmers van het land aantrok. De directeur van de sigarettenfabriek Davos, een goede relatie van deze voorzitter, bood de zwemmers die overkwamen naar CNB een betrekking als vertegenwoordiger aan. De Bruggeling Fernand Iselee, één van de beste Europese waterpolospelers was één van de eersten die van zo'n lucratief aanbod profiteerde. De toenmalige doelmaan van GZV die reeds vertegenwoordiger bij Davos was, werd het volgende voorgesteld. Ofwel een 'losse' betrekking en bij CNB komen spelen ofwel bij GZV blijven en

regelmatig controle op het werk krijgen. Betrokkene bleef echter zijn eerste club trouw. Zo slaagde de Brusselse club erin een indrukwekkend palmares bijeen te spelen (zie hoger).

Van verzekeringen of sociale voorzieningen was nog altijd geen sprake in deze sporttakken. Er deden zich trouwens weinig ongevallen voor. Het betrof meestal lichte verstuijkingen en dergelijke meer.

Rond 1980 gebeurde het tot nu toe ernstige ongeval in België. Een waterpolospeler van de Meetjeslandse Zwemvereniging verloor een oog na een pijnlijk contact met de vinger van een tegenstrever. Onder druk van de zwembond werden de clubs verplicht zich te verzekeren. Rond 1960 voor degenen die aan competitiewedstrijden deelnamen. Sinds 1954 ook voor niet-aangesloten leden. Steeds meer kinderen kwamen zwemmen waardoor de

kans op ongevallen toenam. De verplaatsingen die men diende te maken om aan zwemfeesten deel te nemen gebeurden per trein en werden door de zwemclub betaald. Af en toe werden wagens door bestuursleden ter beschikking gesteld. Met de bus reisde men praktisch nooit, de kostprijs was veel te hoog.

Opmerkelijk is dat vele zwemmers en waterpolospelers zich zowel tijdens als na hun actieve sportcarrière voor hun club verder belangloos inzetten als trainer, schatbewaarder of secretaris.

Net als oud-Gantoise-speler Honoré Martens, eveneens zelfstandige, klaagt Louis over zijn laag pensioen.

Vrijtijdsbesteding

Anteunis stak al zijn tijd in *Ghent Swimming Club* trof men hem niet in de zaak aan dan kon men er van uitgaan dat hij in de weer was voor zijn zwemclub. Er waren nog niet zoveel ont-

spanningsmogelijkheden als nu. Zij die niet aan sport deden, of niet naar de populaire sporttakken zoals voetbal en wielrennen gingen kijken, brachten hun vrije tijd hoofdzakelijk door in het café met kaarten, gezelschapsspelen, biljarten of teerlingbak. Ook de duivenliefhebberij sprak enorm aan. Verder waren de Vlaamse Schouwburg, theater en opera na de Eerste Wereldoorlog zeer populair. De artiesten beschouwden het Gentse publiek als echte 'operakenners'. Deze zaten boven in het *kiekenskot* - het 'paradijs' - te luisteren, meestal zonder naar de artiesten te kijken waardoor beter op fouten kon gelet worden. Een artiest die in Gent applaus oogsste kon zich met gerust gemoed in andere steden aanbieden. Bekende Gentse artiesten waren Vina Bovy of Karel Locufier. De Stad Gent subsidieerde voorstellingen op

EVEN PAUZEREN NA EEN ZWEMWEDSTRIJD VOOR DAMES IN DE GENTSE COUPURE, CIRCA 1930 (TOEN DE KWALITEIT VAN HET WATER DIT NOG TOELIET...)

(Fonds Pieters, verzameling SAG)

voorwaarde dat ze in het Nederlands opgevoerd werden. Deze Vlaamse stukken - Dode Ogen, Drie Koningen en dergelijke meer - betekenden op toneelgebied misschien wel iets, maar hadden op muzikaal vlak weinig te bieden. Ze vielen buiten het repertorium van de échte kenners en lokten weinig volk. De klassieke opera's in vreemde taal opgevoerd zoals La Bohème en La Traviata genoten van een enorme volkstoeloop.

Slotbeschouwingen

Op internationaal en Europees vlak stelden de Belgische zwemprestaties voor de Tweede Wereldoorlog weinig voor. Werd bij ons een record met 1/10e seconde verbeterd, dan gebeurde dit op wereldvlak met 1 seconde. Amerika en de Oostbloklanden met hun staatsamateurs zwaaiden de scepter. In België werd de toestand bemoeilijkt door een gebrekkige en beperkte infrastructuur en dientengevolge onvoldoende trainingsmogelijkheden. Dankzij een uitzonderlijke lichter behaalde onze nationale waterpolploeg niettemin een prachtige tweede plaats op de Olympische Spelen van 1920 te Antwerpen. daar was geen Gentse vertegenwoordiger bij. De vooraanstaande positie op internationaal vlak die ons land in de periode 1929-1933 bewerkstelligde bleek echter zeer moeilijk te handhaven.

OSCAR D(H)AEMERS
 °18/07/1905 te Gent
 +29/04/1984 te Gent
Levensomstandigheden

en arbeidssituatie
 Oscar woonde tijdens zijn jeugd in het Godshuishammeke, waar zijn ouders het café Sportwereld uitbaatten. Vader combineerde dit met zijn beroep als verwarmingsinstallateur. Zijn huwelijk met Rosa Van Der Meulen in 1924 lokte de nodige emotionele reacties uit. Een renner - bovendien afkomstig uit een cafeetje - werd niet als een echt werker aangezien waardoor de ouders van zijn vrouw niet kwamen tekenen in het stadhuis. Oscar's moeder overleed toen ze 42 jaar oud was. Uit een tweede huwelijk sproot Mimi Daemers, Oscar's halfzuster, die later als operazangeres bekendheid verwierf. Daemers verliet op elfjarige leeftijd, ten gevolge van de Eerste Wereldoorlog, de Nijverheidsschool. Als leerling ijzerdraaier werkte hij in de machine constructieateliers van de firma Comhaire,

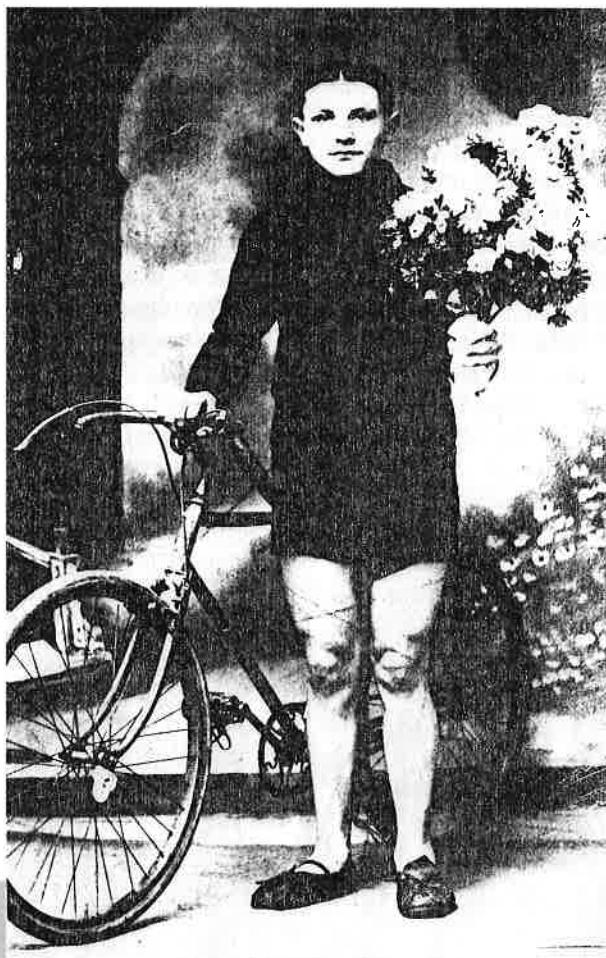
OSCAR DAEMERS IN HET BEGIN VAN ZIJN CARRIÈRE ALS BEROEPSRENNER (1925?)

(foto Buyens, verzameling Bouqué, Overmere)

gelegen aan de Muidepoort, op de plaats van de latere Chaves-Shop van oud-voetballer Freddy Chaves. Ten gevolge van de stakingen in de metaalnijverheid lag Comhaire dikwijls stil waardoor de jonge Daemers veel op straat liep. Zo kwam hij als hulpje terecht bij de fietsenmaker in zijn straat. Op zijn vijftiende begon hij te koersen. 's Winter ging hij werken bij *Plume Vainqueur* op de Nederkouter, veruit de belangrijkste fietsenzaak van Gent. Hij werd beroepsrenner in 1925 en legde zich voornamelijk toe op de baanwedstrijden op de piste. Hij beweert van zichzelf dat hij geen goede wielrenner zou geweest zijn omdat hij het veeleer van korte inspanningen moest hebben. In 1928, tijdens de 24-urenkoers van Saint-Etienne in Frankrijk, stelde een ernstige valpartij een vroegtijdig einde aan zijn wielloopbaan. In een plaatselijk ziekenhuis werd hij behandeld voor een spierscheuring in plaats van, zoals later

bij zijn thuiskomst bleek, voor een dijbeenbreuk. Hij droeg daarvoor zijn leven lang orthopedische schoenen van 6,5 cm hoog. Gelukkig had hij een individuele verzekering afgesloten. Hij ontving 25.000 frank, een hele som in die tijd, maar dat volstond niet om de dokters- en reiskosten te betalen. Hij opende na zijn ongeval een fietsen- en sportartikelenwinkel in de Dampoortsraat en werd door zijn naambekendheid vertegenwoordiger van sportartikelen voor de firma Alex uit Sint-Niklaas. Door de concurrentie met Aimé Dossche, een ex-wielrenner die een identieke zaak had aan de Antwerpsesteenweg, maar naast detaillist ook groothandelaar was, verhuisde Oscar zijn winkel naar de Phoenixstraat. In deze periode baatte hij ook de dancing De Koornbloem in de Ekkergemstraat uit, later het lokaal van Sport na Arbeid. Vergelijken met de dancing leverde de fietsenzaak bitter weinig op. Hij gaf zijn winkel op en kwam zo in de horeca terecht. Gedurende een paar maand baatte hij het klein eersteklashotel Osborne uit in de Clementinalaan. Ondertussen werd hij in 1941 aangesteld als directeur van het Sportpaleis van Gent. Het Floraliapaleis en het Casino stonden onder het beheer van twee andere personen. Het Gents stadsbestuur was eigenaar van het

OSCAR DAEMERS MET BLOEMENTUIL NA ZIJN EERSTE OVERWINNING BEHAALD TE WONDELGEM IN 1920
(verzameling Daemers)

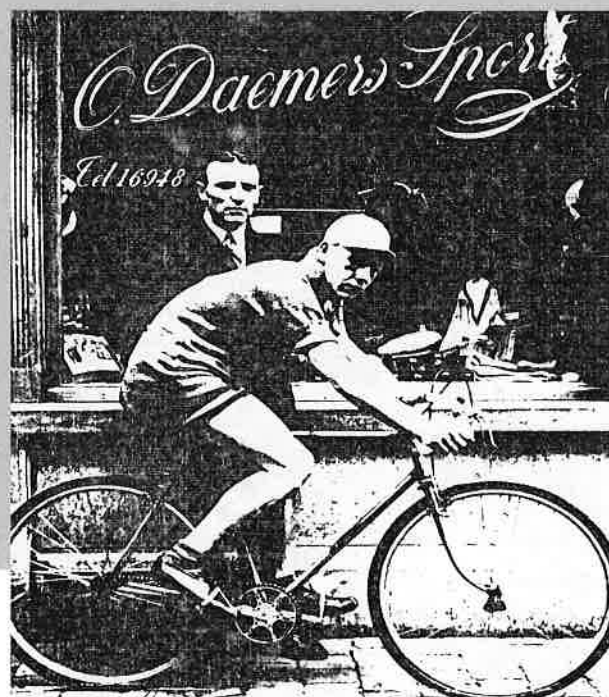
volledige complex. De heer Van De Wynckele van Brouwerij Meiresonne die de aandelen van het complex had opgekocht, vroeg Oscar algemeen directeur te worden. Daemers gaf zijn hotel op en ging in het Casino wonen waar hij tot 1976 bleef. Daarna verhuisde hij naar de Campagne 21 in Mariakerke. Sinds 1934 was hij ploegleider bij de Belgische Wielerbond, in welke functie hij schitterende resultaten behaalde. Een vooraanstaand Frans sportdagblad schreef: "*Pour devenir champion du monde, il faut se faire naturaliser belge*", een ode aan Oscar Daemers. Hij nam afscheid van de wielersport in 1976.

Sportieve facetten en infrastructuur

Daemers was lid van de wielierclub De Vrije Rijders, gelegen aan de Rooigemlaan in Gent. Het enige wat wielierclubs organiseerden waren de jaarlijkse club- en inter clubkampioenschappen. Dergelijke gebeurtenissen hadden weinig sportie-

ve weerklank. Niet de wielierclub van een renner betekende iets, wél de renner zelf. Men sloot zich enkel aan om zodoende lid te zijn van de Belgische Wielerbond.

De overdekte velodroom in het Floraliapaleis, een houten baan van 210 meter, werd voor het eerst aangelegd in 1922. Naargelang de omstandigheden werd ze opgebouwd of afgebroken. Het Floraliapaleis bood plaats aan ongeveer 5.000 toeschouwers. Later werd een nieuwe houten piste aangelegd in het Sportpaleis, het 'Kuipke' genoemd wegens de kleinere lengte, zo'n 160 meter. De velodroom was gesticht onder vorm van een naamloze vennootschap bestaande uit zeven personen. Oscar Braeckman bezat 51% van de aandelen. Ook Karel Van Wijnendaele, één van de pioniers van de wielersport en later bekend sportjournalist, behoorde tot de NV. Na het overlijden van Oscar Braeckman in 1949 trokken de andere zes zich terug en de aandelen werden opgekocht door de heer Van de Wynckele van Brouwerij Meiresonne. De piste brandde af in 1962. Negen jaar later waren de werken aan de huidige piste, 166 meter lang (zes ronden voor één kilometer) beëindigd⁵.

OSCAR DAEMERS MET LIEFHEBBER DANIEL VAN DE KERCKHOVE VOOR ZIJN SPORTWINKEL IN DE DAMPOORTSTRAAT
(verzameling Daemers)

Op de baan of piste dicteerde Gent lange tijd de wet. De Buysses, Billiet, Danneels, De Clerck, de De Baetsen,

Persijn, Pier Vande Velde en Oscar Daemers werden onvergetelijke namen. De aanwezigheid van deze toprenners op wielereetings lokte het grote publiek. Wielrennen was dan ook, samen met voetbal enorm populair in Gent.

De enige vrouw die tot de wielertop doordrong was de Antwerpse Yvonne Reynders. Ze werd zeven keer wereldkampioen - de eerste keer in 1959. Vermits haar vader kolenhandelaar was, vervoerde Yvonne van jongs af aan zakken kolen per fiets. Zo ontstond een uitzonderlijk wielertalent. Daemers' echtgenote die via haar man permanent in wielermiddens vertoefde, fungeerde als ploegleider van de Belgische damesploeg, een paar jaar aan de zijde van Yvonne Reynders.

Een eierdooier met cognac of sherry was het 'klassieke' stimulerende middel. Sommige tegenstanders deinsden er echter niet voor terug ook andere, minder klassieke middelen te gebruiken, namelijk strychnine en cafeïne. De Italianen, Fransen, maar vooral de Duitsers gaven hierin het slechte voorbeeld.

Financiële aspecten

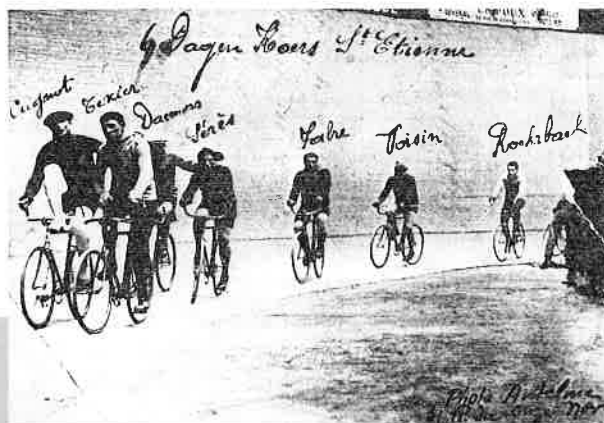
Voor zijn eerste overwinning in Wondelgem ontving Daemers 20 frank. In 1924 werd hij op 19-jarige leeftijd kampioen van België snelheid op

de piste, een titel die hem geen windeieren legde. Toen hij huwde kon hij zich volledig inrichten met het geld, via de wielersport ontvangen. Een degelijke racefiets kostte 1.500 frank, een gewone fiets 400 tot 600 frank.

Oscar nam deel aan twee buitenlandse zesdaagsen, die in Leipzig in het toenmalige Oost-Duitsland en in Sint-Etienne, Frankrijk. Per deelname ontving hij 20.000 tot 30.000 frank met daarbovenop de wedstrijdpremies die van zeer uiteenlopende aard konden zijn. Zo was er in de Parijse zesdaagse, waaraan Oscar zelf nooit deelnam, elke dag een Citroën te verdienen... Om beroepsrenner te worden moest men aan geen speciale voorwaarden voldoen, zelfs geen medisch attest voorleggen. Danneels bijvoorbeeld, jarenlang beroepsrenner en onder meer kampioen van België en driemaal winnaar van de klassieke wegwedstrijd Parijs-Tours, werd wegens een hartafwijking afgekeurd voor de militaire dienst! Grote internationale, hoofdzakelijk Franse rijwielabrikanten zoals Peugeot, Auto-Moto, Dilecta, Mercier of Alcyon plaatsen de belangrijkste renners onder contract. In België was de voornaamste sponsor *La Main d'Or*. In Gent had men, weliswaar op zeer bescheiden niveau, *Plume Vainqueur*. Een top-wielrenner

zoals Rik Van Steenbergen streek in 1936 voor deelname aan een zesdaagse zo'n 125.000 frank op. Daemers kon één miljoen verdienen om de Indische wielerploeg op te leiden voor de Olympische Spelen van 1964 in Tokio. Hij mocht vrouw en kinderen meebrengen en kreeg

er een appartement ter beschikking. Hij weigerde het aanbod omdat hij niet inzag wat hij daar kon verrichten - Indië betekende, en betekent nog steeds, niets op wielergebied. Daemers moet toch voldoende bemiddeld geweest zijn om een dergelijk voorstel naast zich neer te leggen.

OPNAME TIJDENS DE ZESDAAGSE VAN SINT-ETIENNE (FRANKRIJK) WAAR OSCAR DAEMERS IN 1928 OP 23-JARIGE LEEFTIJD, TEN GEVOLGE VAN EEN VALPARTIJ AAN ZIJN WIELERLOOPBAAN EEN VOORTIJDIG EINDE MOEST MAKEN
(verzameling Daemers)

OSCAR DAEMERS (RECHTS) MET CAMIEL DE CLERCK. SAMEN WONNEN ZE 24 OPEENVOLGENDE PLOEGKOERSEN OP DE PISTE. HIER OP DE OUDE PISTE IN HET FLORALIËNPALEIS
(verzameling Daemers)

Slotbeschouwingen

Oscar Daemers is een tevreden welstellend man die er prat op gaat van zijn hobby zijn beroep te hebben gemaakt. Hij was bezeten van de fiets en die passie kostte hem geregeld geld. Opmerkelijk is dat hij niet aanwezig was bij de geboorte van zijn enig kind omdat hij, op verzoek van de Belgische Wielerbond, in het buitenland verbleef. Hij werd in 1970 getroffen door een eerste hartaanval. Hij zei later dat hij er beter aan gedaan had de wielersport activiteiten direct stop te zetten. Zijn liefde voor die sport deed hem echter zijn gezondheid verwaarlozen...

ALFRED HAMERLINCK

° 27/09/1905 te Oostende -Oostende?

Levensomstandigheden en arbeidssituatie

Bijgenaamd 'Don Fredo', na een paar klinkende buitenlandse overwinningen.

In Assenede hadden zijn ouders een boerderij. Toen het landbouwersberoep niet lonend genoeg meer bleek, verhuisde de familie naar de Rabotwijk in Gent. Zes maanden woonden ze in een zeer klein huisje. Nadien betrokken ze een huis van kasteelheer Ghelincx de Walle in de Botestraat te Wondelgem.

De moeder, die zes kinderen op te voeden had, was verplicht op

FRED HAMERLINCK ALS WINNAAR VAN ÉÉN VAN ZIJN EERSTE RITTEN

(verzameling Bouqué, Overmere)

RECLAMEKAART VAN ÉÉN DER BELANGRIJKSTE SPONSORS VAN WIELERWEDSTRIJDEN UIT HET INTERBELLUM, DERBY-SPORT. HIER FRED HAMERLINCK (5DE VAN LINKS) IN DE BELGISCHE PLOEG VOOR DE RONDE VAN FRANKRIJK 1931. MIDDEN, MET GEVOUWEN HANDEN, DE LEGENDARISCHE SPORTJOURNALIST KAREL VAN WIJNNENDEALE

(verzameling Bouqué, Overmere)

Klakken **DERBY-SPORT** Casquettes

*De Belgische Ploeg der Ronde van Frankrijk
Allen dragen de Vermaande Klak
Derby-Sport!*

ADOPTÉES PAR LES CHAMPIONS DU MONDE ENTIER
GEPREZEN DOOR DE KAMPIOENEN DER GANSCHIE WERELD!

het land mee te werken. Na vier jaar hield de vader het voor bekeken en sinds 1917 betrokken ze een huis aan het Wondelgemstation, nummer 7, waar Alfred bleef wonen tot zijn huwelijk met Madeleine De Wispelaere in 1931.

Als kind sliep hij op zolder en wanneer het regende moest hij zijn bed verplaatsen zonet werd hij drijfnaat.

In Gent werkte zijn vader eerst als voerman - transport gebeurde toen met paard en kar -, later als arbeider in de creosoteerinstallatie aan de Wiedauwkaai.

Alfred ging niet graag naar school. Zijn moeder riep er soms de politie bij omdat hij te veel spijbelde. Later kreeg hij daar nog spijt van niet te hebben gestudeerd. In het buitenland, waar hij soms verbleef om er wielervedstrijden te betwisten, zat hij vaak met communicatieproblemen in de maag omdat hij geen talen beheerste.

Sinds hun huwelijk woonde het echtpaar Hamerlinck-De Wispelaere in de Vierweegsestraat, niet ver van het ouderlijk huis.

Op 16-jarige leeftijd ging Alfred als riempjesnaaier in de textielfabriek *La Lieve* aan de Wiedauwkaai werken. Hij werd er aan de deur gezet omdat hij al te regelmatig tandpijn had, en in plaats van 'ziek te zijn', ging koersen.

De textielfabriek Galveston, ook al aan de Wiedauwkaai, werd zijn volgende werkgever. Hij werkte niet graag in een

fabriek omdat hij behoefte had aan 'open lucht'. Enkel het feit dat hij van en naar het werk af en toe op vaders' fiets mocht beschouwde hij als positief. Zo geraakte hij 'verliefd' op de fiets en werd vermoedelijk de basis gelegd van zijn latere 'wielercarrière'.

Daarna trad hij in dienst bij Cornelis, een bedrijf dat bruggen en wegen bouwde en waterwerken uitvoerde. De zaak was gevestigd op de Meulesteedsesteenweg in Gent en werd later overgenomen door de, inmiddels failliet gegane, Gentse Bouwwerken. In die periode kocht Alfred zijn eigen racefiets aan 450 frank. Hij werkte elke dag een half uur langer om die te kunnen afbetalen. In 1927 werd hij beroepsrenner. Rugklachten dwongen hem in 1936 zijn wieleroopbaan stop te zetten. Zes jaar lang reed hij onafgebroken in de zomer op de weg en in de winter op de piste. De doktersbegeleiding was zeer gebrekkig. Van sociale voorzieningen was nog geen sprake. Oscar consulteerde na zijn wieleroopbaan verschillende specialisten. Hij werd van zijn kwaal verlost maar het heeft hem "een huis gekost". Gedurende 36 jaar baatte hij Don Fredo, een volkscafé aan het station van Wondelgem uit. Er kwamen uiteraard veel treinreizigers over de vloer. Ook wielierliefhebbers behoorden tot de dagelijkse klanten. Zijn naambekendheid was

een goede trekpleister. Zijn enige zoon die, zeer tegen de zin van Alfred in, nooit fietste bekleedde later een prima functie bij Esso.

Sportieve facetten

Hamerlinck sloot in 1924 aan bij de wielersportclub Nova gevestigd aan het Wondelgemstation. De wielersportclub rezen toen als paddestoelen uit de grond. Wielersportclubs hebben nooit een grote betekenis gehad. In de wielersport staat het individu - de renner - centraal. Via zijn prestaties kreeg Alfred contracten aangeboden bij diverse firma's. Daarvoor had hij geen club nodig. De wielersportclub is vandaag totaal zonder betekenis. De mensen kennen de renners, maar zelden de club waartoe ze behoren. Het eerste jaar dat Fred lid was, werd hij clubkampioen van Nova, zonder voorheen ook maar één enkele wedstrijd gereden te hebben. Als beroepsrenner trainde hij dagelijks, soms zelfs tot 200 km per dag... In zijn te vroeg afgebroken wielercarrière fietste hij ruim vijfhonderd overwinningen bijeen op alle fronten: baan en weg, kermiskoersen en klassieke wedstrijden, ronden en kampioenschappen. De grote titels - op de weg althans - die hij meerdere keren dubbel en dik had verdiend en waarvoor hij zich steeds geweldig inspande, kwamen nooit op zijn palmares. Fred Hamerlinck werd nooit Belgisch of wereldkam-

pioen. Hij werd verschillende keren, toen hij noch slechts de arm had uit te strekken naar de begeerde kampioenstrui, door het noodlot achtervolgd. Zo onder meer in een te Luik gereden kampioenschap waar hij, zonder bandbreuk in de ultieme kilometers, ongetwijfeld zou gezegevierd hebben.

In die tijd moesten de renners zélf hun lekke banden herstellen. Van een reservewiel was er geen sprake waardoor ze een lege *tube* rondom hun borst wonden. Een herstelling duurde toch ten minste twee minuten.

Hamerlinck nam deel aan zeven zesdaagsen. Hij won er geen enkele omdat "hij niet wilde betalen en de andere renners dan maar tegen hem reden".

Als jong renner werd hij dikwijls door de sponsor verplicht zijn kopman Lucien Buysse op te wachten en aan zijn eigen overwinningssansen te verzaken. Hij zou dit nu niet meer doen. Hoe meer overwinningen een renner behaalt, des te gemakkelijker komt hij aan een (eventueel andere) sponsor.

Zijn voornaamste tegenstanders uit het Gentse waren Omer De Bruycker, Gust Danneels, Maurice Raes, Bernard Van Rijsselberghe en Billiet. Als belangrijkste Belgische tegenstanders vernoemde hij Jan Wouters van Brussel, Georges Ronse en Dervaes van Antwerpen. Op internationaal vlak bezaten

vooral Frankrijk en Italië de beste renners.

Wielervedstrijden voor dames werden voor het eerste georganiseerd omstreeks 1925. Zij waren meer als attractie bedoeld vóór de kermiswedstrijden en gebeurden op een amateuristische manier. Een uitstekend rijdende vrouw bleek later al eens een man te zijn..

Zijn beste pepmiddel was een stevige pint bier. Tijdens hete zomermaanden dronk Hamerlinck vijf à zes drinkpullen bier per wedstrijd. Water of een frisdrank dronk hij nooit tijdens de wedstrijden. De grote renners, vooral dan de buitenlanders, namen volgens Alfred wél stimulerende middelen. Ze haalden er misschien wel betere resultaten mee, maar de meeste onder hen overleden vroeger. Naast het wielrennen mocht ook het voetbal

zich verheugen in een grote populariteit. Andere sporten bestonden praktisch niet. Typerend is ook dat Hamerlinck zijn eigen sport de meest populaire noemde...

Financiële facetten

Als beroepsrenner had hij in de beginjaren een maandwedde van 800 tot 1.000 frank. Ter vergelijking: zijn kopman Lucien Buysse ving 3.500 frank per maand...

Alfred stond onder contract bij verschillende Franse rijwiefabrikanten die hun merknaam via de wielersport bekendheid wensten te geven: Auto-Moto, Dilacta en *La Nordiste* van Valenciennes. Ook een aantal Gentse sponsors waren bedrijvig in de wielersport. zo had men *Plume Vainqueur*, een fietsenzaak aan de Nederkouter, Dossche, een fietsenzaak op de Antwerpsesteenweg,

Derby-Sport, een hoofddekselfabriek te Gavere met een winkel in de Noordstraat te Gent, en likeurstokerij Bruggeman op de Grauwpoort. Ze financierden echter op veel kleinere schaal dan de grote Franse en Italiaanse merken en beperkten zich tot het steunen van liefhebbers.

Alfred's belangrijkste inkomsten waren de wedstrijdpremies. Voor een overwinning in de Omloop van Parijs ontving hij 12.000 frank. Zijn zege in de Wolberprijs, genoemd naar de Franse bandenfabrikant, leverde in 1929 30.000 frank op. Als startgeld voor een meeting in de piste kreeg hij 1.500 frank. Zonder pech te Luik (zie hoger) zou hij als wereldkampioen, wellicht een contract gekregen hebben van vijf à zesduizend frank per maand. Als startgeld voor een zesdaag-

se zou hij gemakkelijk 20.000 frank kunnen vragen hebben. Voor een reclame bij de firma Bruggeman - een aperitief naar zijn naam - ontving hij 10.000 frank. De schoenenfabriek Cooman van Schellebelle verkocht koersschoenen waarop Hamerlinck's naam vermeld stond. Daarvoor ontving hij 1 frank per verkocht exemplaar, wat hem echter niet al te veel opbracht. Immers, de hem in Schellebelle uitbetaalde opbrengsten werden doorgaans in een plaatselijk café met een paar vrienden doorgespoeld... Met de inkomsten van het wielrennen kon hij zich vier huizen aanschaffen. Twee ervan waren tijdens de oorlogsjaren met aanzienlijke winst doorverkocht. Dat zou hem zuur opbreken. Na de Tweede Wereldoorlog moest hij ongeveer 600.000 frank aan 'Gutt'

TWEE MAAL ALFRED HAMERLINCK - DON FREDO - DE KONING VAN DE KERMISKOERSEN: OP GESIGNEERDE POSTKAARTFOTO EN ALS KARIKATUUR OP EEN REKLAME-POSTKAART VOOR TITAN-DURALUMIN FIETSSTUREN
(verzameling Bouqué, Overmere)

afstaan. Na zijn profcarrière was hij nog een tijdje technisch directeur bij de liefhebbersploeg van de Gentse fietsenzaak Dossche Sport.

Zijn hobby, het duivenmelken, bracht hem nu en dan ook een flinke stuiver op. In één seizoen won hij eens voor 48.000 frank prijzen met zijn duiven!

Slotbeschouwingen

Na zijn actieve loopbaan stichtte Alfred Hamerlinck wielclub Don Fredo in Wondelgem. Twee maal per jaar wordt de liefhebberswedstrijd Grote Prijs Fred Hamerlinck gereden. Alfred zelf reed nog dagelijks 10 tot 20 km per fiets. Dit, in combinatie met zijn matige voeding, zou hem nog lange tijd op de been houden. Twee gebeurtenissen lopen als een rode

draad door zijn leven: de bandbreuk in het wereldkampioenschap in Luik die hem vermoedelijk een fortuin kostte, en het plan 'Gutt' na de Tweede Wereldoorlog waardoor hij veel geld moest inleveren.

Anders zat hij vermoedelijk voor de rest van zijn leven op rozen. "De wielersport heeft mij alles gegeven en het zou ondankbaar van mij zijn die ooit de rug toe te keren" was één van zijn argumenten als hem gevraagd werd hoe lang hij nog zo intensief de wielersport zou blijven volgen. Voor de jongere generatie was hij oudkampioen die van de wedstrijden niet kon wegblijven en even graag liefhebbers aan het werk zag als grote kampioenen. De man met het petje die nog wat graag aan de zijde van de winnaar op de foto stond...

VOETNOTEN

¹ Hades = onderwereld tegenover Hellas, het oude Griekenland met zijn goden

² Maggie Van Geert geeft daarover een andere uitleg - zie verder

³ Volgens Maurice Berloo, een toenmalige ploegmaat van Chaves, was voor de Gantoise spelers het missen van de titel niet alleen een sportieve maar ook een financiële ramp. Ze zouden elk van een horlogemaker-supporter een gouden uurwerk gekregen hebben. Een andere aanhanger, eigenaar van een meubelzaak, had beloofd hun respectievelijke salons opnieuw in te richten.

Dergelijke geschenken betekenden heel wat in die tijd...

Ook Berloo wees Freddy als zondebok aan voor het missen van al dat moois.

⁴ 1 kg gehakt kostte 5 frank, 1 kg varkensrib of koteletten 12 frank en 1 kg rundvlees 20 frank.

⁵ Andere - openlucht - pistes in Gent waren: - Langerbrugge, een betonnen piste van 350 meter kort na de Tweede Wereldoorlog gebouwd en eigendom van Ebes

- Arsenaal, 333 meter lang, na de eerste wereldoorlog gebouwd in beton en later afgebroken

- Mariakerke, een houten piste gebouwd omstreeks 1910. Ongevraagd en zonder toelating was een Mariakerkenaar in 1916 aan de afbraak ervan begonnen wegens het oorlogstekort aan brandhout.

- Evergem, een houten piste, nu verdwenen.

⁶ Graaf Van der burght was de erevoorzitter van de Belgische Zwembond.

KARIKAATUUR OP HAMERLINCK'S SUCCES BIJ WIELERWEDSTRIJDEN: HIJ HAALDE KEER OP KEER ALS OVERWINNAAR ZOVEEL BLOEMENRUIKERS BINNEN DAT HIJ ZICH ALS 'BLOEMIST' KON INSTALLEREN'...

(verzameling Bouqué, Overmere)

FRED HAMERLINCK IN BURGER OP LATERE LEEFTIJD MET ZIJN BOEZEMVRIEND DANNEELS TOEN DEZE MET DE KUYSSER IN PLOEG REED

(verzameling Bouqué, Overmere)

HET INTERBELLUM ALS DE GLORIETIJD VAN DE KERMISKOERSEN. HIER DE GROTE PRIJS VAN SINT-AMANDSBERG JAREN 1930 (WINNAAR MAURICE RAES)

(Fonds Pieters, verzameling SAG)

SFEERBEELD OP DE PISTE VAN HET GENTS KUIPKE BEGIN JAREN 1930: DE HIERARCHIE VAN DE SPONSOR (LINKS), DE TRAINER (RECHTS) EN DE RENNER...

(Fonds Pieters, verzameling SAG)

TWEE GENTSE TOPSPORTERS OP 'GEVESTIGDE' LEEFTIJD: OSCAR DAEMERS EN FREDDY CHAVES

**OSCAR DAEMERS ALS TECHNISCH LEIDER VOOR
TWEE VAN ZIJN 'PUPILLEN', VAN MEENEN EN
BAETSLÉ DIE NIET ONSUCCESVOL DE RONDE VAN
BELGIË VOOR LIEFHEBBERS REDEN**

(foto Roghes, verzameling Bouqué, Overmere)

**DE JOVIALE FREDDY CHAVES IN ZIJN WASSERIJ OP
DE MEULESTEDESTEENWEG BIJ EEN INTERVIEW
DOOR JOURNALIST RENÉ MARIËN (?), JAREN 1960**

(verzameling Chaves)

